

SZANOWNI PAŃSTWO

Z satysfakcją przedstawiamy Państwu Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego. Stanowi ona wynik pracy wielu mieszkańców powiatu, członków Rady Powiatu, Rad Gmin oraz instytucji i liderów, którzy w okresie od czerwca do grudnia 2000 roku uczestniczyli w kolejnych etapach prac nad Strategią.

Za ich aktywny udział i twórczy wkład pracy w budowę Strategii składamy w tym miejscu serdeczne podziękowania.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego jest dokumentem, który pozwala spojrzeć na powiat całościowo, uwzględniając potrzeby zarówno powiatu jak i gmin z obszaru powiatu, pozwala ukierunkować rozwój w perspektywie kilkunastu lat, umożliwia planowanie poszczególnych przedsięwzięć i inwestycji, umożliwia wreszcie pozyskiwanie zewnętrznych środków na realizację poszczególnych zadań.

Jesteśmy przekonani, że praktyczne efekty przedstawionej Strategii będą widoczne w najbliższych latach, co osiągnięte zostanie dzięki realizacji celu nadrzędnego, jakim jest zrównoważony rozwój powiatu i gmin.

Możliwe to będzie tylko wtedy, gdy strategia stanie się dziełem wszystkich mieszkańców, którzy aktywnie włączą się w realizację wizji rozwoju powiatu jako społeczności dobrze zaspokajającej ludzkie potrzeby, a także przyjaznej dla środowiska i jego naturalnych zasobów.

Z poważaniem

Przewodniczący Rady Powiatu

Starosta

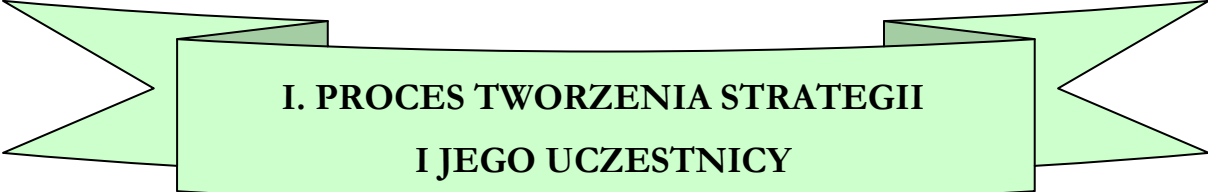
WSPÓŁTWÓRCY STRATEGII
LISTA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W PRACACH
NAD OPRACOWANIEM STRATEGII

l.p.	Nazwisko	Imię	l.p.	Nazwisko	Imię
1	Adamajtis	Brygida	27	Książek	Stanisław
2	Bachar	Jerzy	28	Łazarz	Władysław
3	Binięda	Andrzej	29	Maliniak	Mirosław
4	Binięda	Anna	30	Michalek	Leszek
5	Bogdanowicz	Władysław	31	Mikiciuk	Tadeusz
6	Boiwko	Leonard	32	Nalęcz	Krzysztof
7	Bonislawski	Janusz	33	Obuchowicz	Sławomir
8	Danilewicz	Grzegorz	34	Olejniak	Mirosław
9	Darski	Witold	35	Pępiak	Zdzisław
10	Dąbrowski	Janusz	36	Piechnik	Krzysztof
11	Dominiak	Marek	37	Pietrzak	Zbigniew
12	Dymiński	Ryszard	38	Pilas	Mariusz
13	Dyrwał	Jarosław	39	Prokocki	Wojciech
14	Fiedorowicz	Stefan	40	Salata	Danuta
15	Firlej	Kazimierz	41	Sawicki	Romuald
16	Gos	Anna	42	Soliwoda	Józef
17	Grabowski	Mirosław	43	Szamreto	Andrzej
18	Huszczka	Robert	44	Szwed	Stanisław
19	Huszczka	Andrzej	45	Świtaj	Bożena
20	Jakóbczyk	Antoni	46	Tomasik	Lidia
21	Kędra	Marek	47	Urbańska	Anna
22	Kędziński	Zenon	48	Urbański	Dariusz
23	Kierzkowski	Marek	49	Wojnicz	Tadeusz
24	Klimko	Władysław	50	Woziński	Jerzy
25	Kraft	Bogumiła	51	Zimniak	Daniel
26	Królik	Zenon	52	Żyła	Agnieszka

SPIS TREŚCI

I. Proces tworzenia strategii i jego uczestnicy	4
I.1. Miejsce strategii w lokalnej Agendzie 21	4
I.2. Plany strategiczne dotyczące obszaru powiatu	7
I.3. Przebieg prac nad strategią	9
I.IV. Struktura strategii	15
2. Strategiczny kierunek rozwoju powiatu	16
2.1. Diagnoza stanu – krótka charakterystyka powiatu	16
2.2. Wizja przyszłości I cel nadrzędny rozwoju powiatu	19
2.3. Cele główne strategii	23
3. Uwarunkowania rozwojowe powiatu bartoszyckiego	24
3.1. Czynniki sprzyjające rozwojowi	25
3.2. Ograniczenia rozwoju	30
4. Analiza celów strategii	38
4.1. Określenie celów szczegółowych	39
4.2. Struktura celów strategii	40
5. Plan operacyjny strategii – Syntetyczny przegląd planowania operacyjnego	51
6. System zarządzania strategią	65
6.1. Określenie sposobów realizacji strategii	65
6.2. Monitoring strategii	68
6.3. System aktualizacji strategii	79

I. PROCES TWORZENIA STRATEGII I JEGO UCZESTNICY

I.1. Miejsce strategii w lokalnej Agendzie 21.

Podjęcie prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego oznacza przyjęcie przez Radę Powiatu oraz społeczność lokalną określonych zasad postępowania zwanych Agendą 21.

Co to jest Agenda 21?

Jest to Globalny Program Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego (często nazywanego Ekorozwojem) przyjęty w czerwcu 1992r. na Konferencji ONZ zwanej „Szczytem Ziemi” w Rio de Janeiro przez 153 państwa. Obejmuje światową, krajową, regionalną i lokalną skalę działań w perspektywie XXI wieku. Głównym celem jest wymóg równoważenia rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego z uwzględnieniem podstawowych i uniwersalnych zasad rozwoju, w tym m.in. praworządności, likwidacji zanieczyszczeń u źródła, uspołecznienia, ekonomizacji i regionalizacji oraz etapowania działań.

Program rozwoju zrównoważonego to zbiór zasad harmonijnego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, zakładający zaspokajanie współczesnych potrzeb bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń, zwłaszcza tych, które związane są z potencjałem środowiska. W praktyce oznacza to :

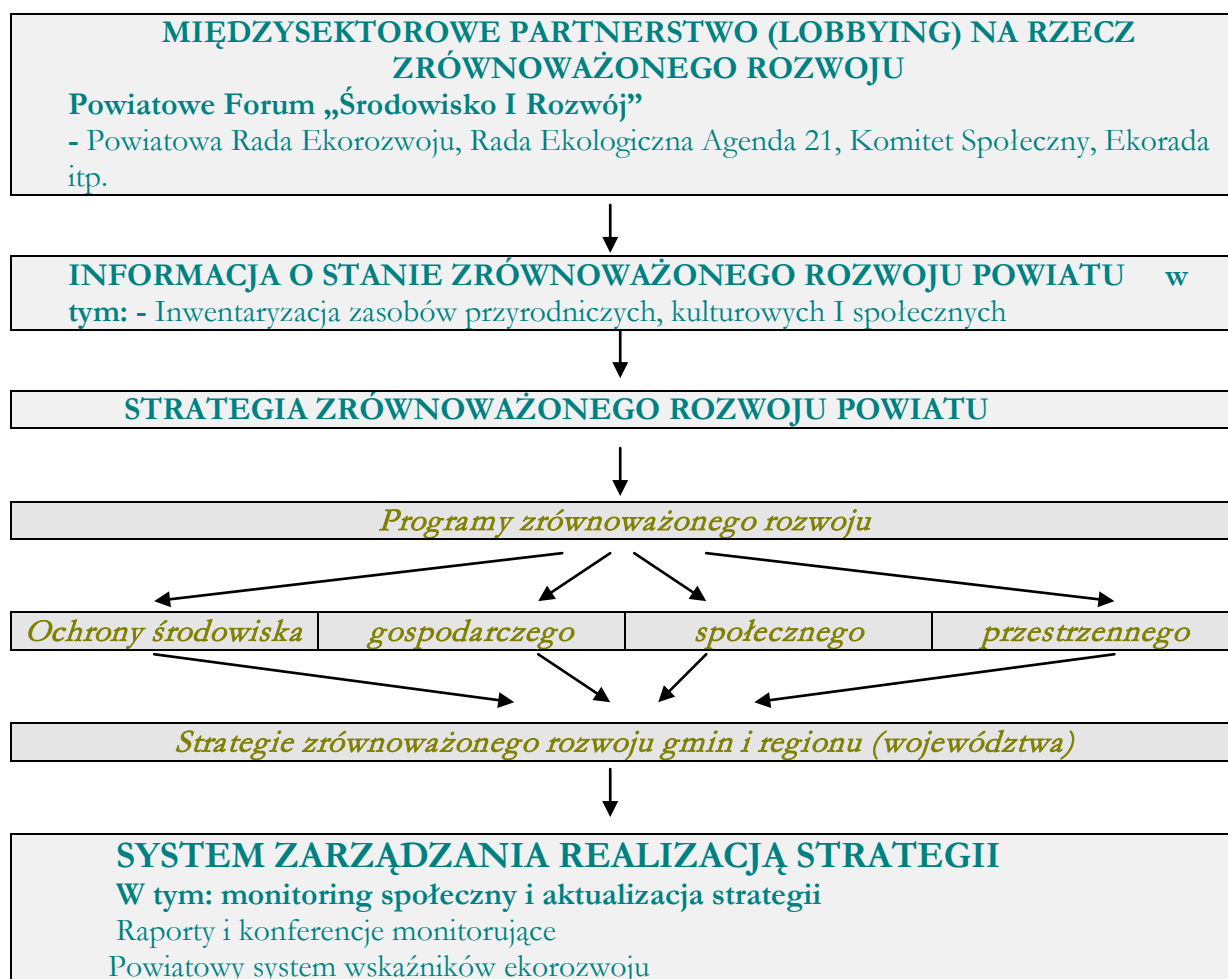
- ♣ koncentrację na takich zadaniach i sposobach działań (gospodarczych, ale także np. dotyczących edukacji, kultury, zagospodarowania przestrzeni, budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej), z których każde realizuje jednocześnie i w pewnym stopniu, istotne cele ze wszystkich tych dziedzin. Tą drogą osiągnąć można często efekt synergiczny - wyższy stopień spełnienia celów niż gdyby realizowane były oddzielnie.
- ♣ bardzo duży udział konkretnej społeczności lokalnej w wypracowaniu programu ekorozwoju a następnie jego realizacji - na bazie akceptacji zakresu i poziomu osiągnięcia ważnych dla tej społeczności celów
- ♣ oparcie różnorodnych rodzajów działalności na zasobach własnych i jednocześnie, w miarę możliwości, odmiennych lub w odmienny sposób wykorzystywanych niż gdzie indziej – jeśli pozwala to na uzyskanie konkurencyjnej przewagi wobec innych społeczności.

Zrównoważone rozwiązania dają w dłuższym horyzoncie czasu znacznie większe efekty w sferze społecznej i ekonomicznej, gdyż nie niszczą struktur i zasobów przyrodniczych i kulturowych, które są podstawą wielu działalności gospodarczych, a także podstawą zachowania fizycznego i psychicznego zdrowia człowieka, głównego twórcy „rozwoju” i odbiorcy jego efektów.

Polska podpisując dokumenty z Rio, zobowiązała się do praktycznej realizacji koncepcji ekorozwoju. Szczególnie ważnym zobowiązaniem jest opracowanie i wdrożenie do końca 2000 roku w każdej polskiej gminie lokalnej Agendy 21.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, lokalny, gminny lub powiatowy plan działań na rzecz zrównoważonego rozwoju na przełomie XX i XXI wieku, skoncentrowany przede wszystkim na lokalnej scenie działań, ale uwzględniający też globalną, międzynarodową, krajową i regionalną perspektywę. Stara się on zintegrować i wprowadzić w życie harmonię ładów: ekologicznego, ekonomicznego, społecznego i przestrzennego.

Tab. 1. Schemat struktury Powiatowej Agendy 21

Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania: **lokalnego lobby na rzecz ekorozwoju**, czyli współpracy partnerskiej między samorządami, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami, systemu informacji o zasobach powiatu, programu ekorozwoju, tzn. **strategii** oraz systemu zarządzania realizacją strategii z istotnym udziałem społeczności lokalnej .

Kluczową zasadą obowiązującą przy budowie programów wg Agendy 21 jest uspołecznienie procesu podejmowania decyzji, wyrażające się:

- ⇒ we współdziałaniu, czyli zapewnieniu mieszkańcom, organizacjom gospodarczym i społecznym wpływu na kształt programu rozwoju oraz możliwości aktywnego włączenia się w proces jego realizacji.
- ⇒ w podtrzymywaniu i rozwoju inicjatyw lokalnych – najważniejszym zasobem lokalnym są mieszkańcy, utrzymujący tradycje zaangażowania społecznego i kształtujący swoje warunki życia w oparciu o solidną pracę i kwalifikacje zawodowe. Lokalne inicjatywy włączone w program rozwoju, powinny uzyskać materialne i organizacyjne wsparcie.

Lokalna Agenda 21 stanowić będzie kierunkowy instrument zarządzania powiatem. Wymagać on będzie w następnym kroku przełożenia na plany o charakterze operacyjnym i konkretne przedsięwzięcia wykonawcze. Równocześnie, wdrażanie i realizacja programu zawartego w przedstawianym dokumencie strategii, wymagać będzie uruchomienia systemu informacji, służącego do monitorowania i ewentualnego korygowania działań strategicznych.

I.2. Plany strategiczne dotyczące obszaru powiatu

 Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (NSRR)– jako wyraz polityki rozwoju prowadzonej na dwóch poziomach zarządzania państwem: centralnym i samorządowym, wojewódzkim. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006 określa cele, priorytety, kryteria wyodrębnienia obszarów wsparcia, zasady i kryteria wsparcia finansowego programów wojewódzkich.

Priorytetowe kierunki działań NSRR:

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionu:

Rozwój infrastruktury o znaczeniu ponadlokalnym.

Rozwój funkcji metropolitalnych największych aglomeracji miast,

Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,

Restrukturyzacja bazy ekonomicznej regionów i tworzenie warunków jej dywersyfikacji:

Stymulowanie lokalizacji inwestycji oraz wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,

Wspieranie tworzenia i absorpcji innowacji i transferu technologii,

Rozwój turystyki, rekreacji i ochrona dziedzictwa kulturowego,

Rozwój zasobów ludzkich:

Rozwój zasobów ludzkich i edukacji,

Podniesienie umiejętności kadr administracji publicznej do programowania i wdrażania polityki spójności oraz rozwijanie partnerstwa,

Wsparcie programów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją:

Aktywizacja obszarów wiejskich,

Rewitalizacja bazy ekonomicznej miast,

Rewitalizacja obszarów wielkomiejskich zagrożonych marginalizacją społeczno-gospodarczą,

Rozwój współpracy regionów:

Rozwój współpracy przygranicznej,

Rozwój współpracy transnarodowej w zakresie planowania przestrzennego oraz współpracy pomiędzy regionami i jednostkami lokalnymi.

📖 Województwo warmińsko-mazurskie nie posiada jeszcze przyjętej strategii rozwoju, trwają prace nad uchwaleniem takiego dokumentu. W przygotowanym *Projekcie Strategii Rozwoju Województwa* zostały sformułowane następujące elementy:

WIZJA ROZWOJU: Zasobne i gospodarne Warmia i Mazury regionem czystego powietrza, wód i żywności o wysokiej jakości

CEL GŁÓWNY: Rozwój Warmii i Mazur na rzecz spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Wspieranie przedsiębiorczości: *Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość*

Edukacja: *Sprawny system edukacji dostosowany do potrzeb gospodarki regionu, sprzyjający rozwojowi zasobów ludzkich*

Infrastruktura techniczna: *Infrastruktura techniczna zapewniająca bardziej zrównoważony rozwój regionu oraz atrakcyjność zamieszkania*

Restrukturyzacja obszarów wiejskich: *Zamożne, wszechstronnie rozwinięte obszary wiejskie filarem gospodarki regionu*

Rozwój turystyki: *Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur*

Atrakcyjność zamieszkania: *Warmia i Mazury atrakcyjne, przyjazne i gościnne*

Środowisko przyrodnicze: *Województwo warmińsko – mazurskie krajowym liderem czystości środowiska*

Dziedzictwo i kultura: *Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno – gospodarczego*

📖 Obszar powiatu objęty jest opracowanymi planami strategicznymi o charakterze subregionalnym:

⇒ „Koncepcja rozwoju funkcjonalnego obszaru „Zielonych Płuc Polski”

⇒ „Strategia rozwoju województwa olsztyńskiego” 1997

📖 Każda z gmin powiatu bartoszyckiego opracowała w ostatnich latach strategię rozwoju.

📖 Opracowana strategia rozwoju powiatu uwzględnia główne kierunki i cele rozwoju pochodzące zarówno z Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, ze strategii wojewódzkiej, jak i z gminnych.

I.3. Przebieg prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego

Rozwój powiatu to dynamiczny proces zmian przebiegający w czasie i przestrzeni. Podejmowane działania przez samorząd lokalny nadają temu procesowi określony kierunek. Strategia oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów przez sterowanie rozwojem.

W przypadku strategii rozwoju lokalnego do wyznaczonych celów szuka się odpowiednich metod i instrumentów realizacji, co w przypadku strategii ekorozwoju wg procedury Agendy 21 prowadzi do szukania dróg równoważących procesy ekonomiczne i ekologiczne. Wynika to z tej przyczyny, że zdegradowane środowisko zmniejsza swoją produktywność, a wyczerpujące się zasoby są istotną barierą w rozwoju każdej społeczności. W tej sytuacji strategia ukierunkowana właśnie na ekorozwój zapewni **trwałe** zasoby obecnym i przyszłym pokoleniom.

W strategii zrównoważonego rozwoju przy wyznaczaniu celów wychodzi się od wartości środowiska przyrodniczego, na tej bazie konstruuje koncepcję działań.

Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów przyrodniczych.

Po co strategia zrównoważonego rozwoju powiatu?

Zbudowanie strategii zrównoważonego rozwoju powiatu jest rzeczą konieczną i pilną, trzeba bowiem poszukiwać możliwości zwiększenia efektywności gospodarowania i poprawy warunków życia mieszkańców, a najefektywniej wykonuje się to programując rozwój.

Korzyści wynikające z posiadania strategii:

1. Tworzenie strategii rozwoju pozwala zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilkunastu lat. Pozwala spojrzeć na powiat całościowo, rozpatrując poszczególne obszary działalności w powiecie i gminach w powiązaniu ze sobą.
2. Strategia umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami, zwykle ograniczonymi, takimi jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe.
3. Strategia ekorozwoju to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces w którym uczestniczą przedstawiciele samorządu i mieszkańcy zainteresowani przyszłością. Strategia jest procesem, budowana począwszy od oceny stanu wyjściowego poprzez nakreślenie wizji, wybór celów i sposobów ich realizacji aż do wdrażania przyjętych koncepcji.
4. Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej.
5. Budowanie strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga consensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna.
6. Tworzenie strategii sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron powiatu i gmin, a przez to sformułowanie potencjalnych problemów, które mogą się pojawić w przyszłości. Przewidując, władze lokalne mogą uniknąć wielu trudności.
7. Strategia - to instrument długofalowego zarządzania. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynania władz samorządowych, niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

Podstawowe założenia strategii zrównoważonego rozwoju powiatu:

- ♣ racjonalne wykorzystanie dostępnych zasobów lokalnych, przy ograniczeniu dostarczenia ich (lub ich odpowiedników) z zewnątrz,
- ♣ wykorzystywanie w pierwszym rzędzie zasobów odtwarzalnych,
- ♣ zintegrowane wykorzystanie potencjału (łącznie różnych zasobów), poprzez rozwiązywanie różnych problemów łącznie, w ich wzajemnym oddziaływaniu,
- ♣ poszukiwanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska naturalnego,
- ♣ budowanie rozwoju na kontynuacji pozytywnych tendencji, szacunku dla dziedzictwa i wartości,
- ♣ traktowanie więzi społecznej jako fundamentu stosunków społecznych i gospodarczych,
- ♣ budowanie współpracy między lokalnymi „aktorami” (władze lokalne, podmioty gospodarcze i społeczne, lokalni liderzy),
- ♣ tworzenie lokalnych systemów kooperacji gospodarczej i ich aktywne łączenie z bliższymi i odleglejszymi rynkami zbytu.

Podstawą tworzenia strategii jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt „kuli śniegowej”, to znaczy żywiołowego przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków. Kluczowe znaczenie dla osiągnięcia sukcesu rozwoju powiatu ma uspołecznienie podejmowanych decyzji.

Uspołecznienie opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju powiatu.

Strategia musi być akceptowana przez mieszkańców jako ich dzieło i ich własna koncepcja przyszłości. Mieszkańcy powinni więc być jej współautorami. W sprawach, które dotyczą ich samych, są oni najlepszymi ekspertami i mają prawo współtworzenia strategii, są także materialnie zainteresowani przyszłością swojej „małej Ojczyzny”. Dlatego tak ważną sprawą jest autentycznie społeczny sposób budowania strategii. Jest oczywiste, że im więcej osób zaangażuje się w proces budowania strategii i im bardziej będą się one z nią utożsamiały, tym większa będzie szansa na jej pomyślną realizację.

Uspołecznienie procesu polega na wypracowaniu form społecznego współdziałania z zakresie programowania celów i określenia środków ich realizacji. Dzięki temu społeczność lokalna może uznać tekst strategii za dokument zawierający projekcję własnych celów i dążeń, a dzięki udziałowi w pracach nad przygotowaniem strategii jest przygotowana do samodzielnego jej wdrożenia, realizacji i kontroli.

Poprzez współautorstwo strategii społeczność lokalna jest silniej umotywowana do jej wdrożenia i staje się jej naturalnym rzecznikiem. W przypadku budowy strategii powiatu uspołecznienie posiada jeszcze inny wymiar. W procesie opracowania biorą udział zarówno przedstawiciele powiatu (radni, pracownicy Starostwa, podległych jednostek, liderzy powiatu), jak i przedstawiciele gmin (radni, pracownicy Urzędów, podległych gminom instytucji, liderzy lokalni), wreszcie sami zarządzający powiatem i gminami, wspólnie wypracowują najlepsze rozwiązania.

Uspołecznianie strategii, poza samym udziałem przedstawicieli różnych środowisk i liderów lokalnych w jej opracowaniu i realizacji jest procesem stale przebiegającym. Może ono przybierać różne formy: od ankietyzowania mieszkańców poprzez konsultowanie, zbieranie opinii, tworzenie rad grupujących liderów powiatu i gmin lub komisji mieszanych, w skład których wejdą przedstawiciele społeczności, grup biznesu, organizacji pozarządowych i władz lokalnych. Chodzi o

to, aby zostały stworzone warunki do autentycznego wyrażania opinii i pomysłów mieszkańców i uwzględnienia ich w przygotowywanej strategii.

Uspołecznienie strategii, poprzez utożsamienie się ze strategią tak wielu biorących przy tym udział, zapewnia w końcu rzecz najważniejszą – oddala niebezpieczeństwo odrzucenia przez władzę samorządową następnej kadencji realizowanych już zadań i celów strategii, co w młodej polskiej demokracji lokalnej jest dość powszechnie występującym zjawiskiem.

Jedną z podstawowych zasad przygotowywania strategii rozwoju jest jak najszersze i najwcześniejsze włączenie przedstawicieli społeczności lokalnej w proces planowania, a później - proces realizacji strategii. Dlatego władze powiatu, po uzgodnieniu z gminami - zgodnie z metodologią zaproponowaną przez Umbrellę - utworzyły społeczne gremium nazwane **Zespołem Opracowującym Strategię** (w skrócie: ZOS) i zaprosiły do niego liczne grono osób pełniących różne role. Podstawowe założenie to – opracowanie powiatowej strategii obejmującej podstawowe dziedziny życia w toku uspołecznionego procesu, w którym mieszkańcy powiatu wypowiadają się poprzez bezpośredni udział w pracach, przez konsultowanie w swoich środowiskach i dzięki ankietowaniu.

Jakie etapy prowadzą do powstania strategii ekorozwoju?

Formułowanie strategii ekorozwoju sprowadza się do odpowiedzi na podstawowe i wzajemnie powiązane pytania:

Gdzie jesteśmy?

W jakim punkcie rozwoju znajduje się powiat?

DIAGNOZA: stan, problemy:

SŁABE I MOCNE STRONY POWIATU

Gdzie chcemy się znaleźć?

Do czego zmierzamy?

**WIZJA POWIATU,
SZANSE I ZAGROŻENIA,
CELE STRATEGICZNE**

W jaki sposób to zrobić?

**PLAN OPERACYJNY: zadania (działania)
i instrumenty ich realizacji**

Monitoring realizacji strategii.

Każda strategia musi mieć swój **system oceny (monitoringu)**, na ile realizacja poszczególnych zadań posunęła się do przodu oraz czy zbliżamy się do osiągnięcia zakładanych celów. Taki system umożliwia wprowadzanie zmian w trakcie - jeśli trzeba coś poprawić - i powoduje, że strategia nie staje się dokumentem sztywnym.

W rezultacie **strategia nigdy nie jest dokumentem zamkniętym i ulega stałym modyfikacjom**. Ważny jest zatem monitoring i kontrola założeń w trakcie realizacji strategii oraz dostosowanie jej do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych.

Opracowana strategia zrównoważonego rozwoju powiatu zakłada elastyczność i łatwe przystosowanie do zachodzących zmian. Zakłada się, że będzie ona poddawana stałej kontroli, czy obrane kierunki rozwoju, przyjęte cele i zadania są nadal aktualne lub czy nie zmieniły swojej hierarchii. Sposób podejmowania decyzji zostaje przyjęty w strategii jako system aktualizacji strategii.

Tworzenie strategii - to proces społeczny angażujący mieszkańców, a powstały w jego wyniku efekt - to produkt w postaci pisemnego dokumentu.

Budowanie strategii zrównoważonego rozwoju polegało na:

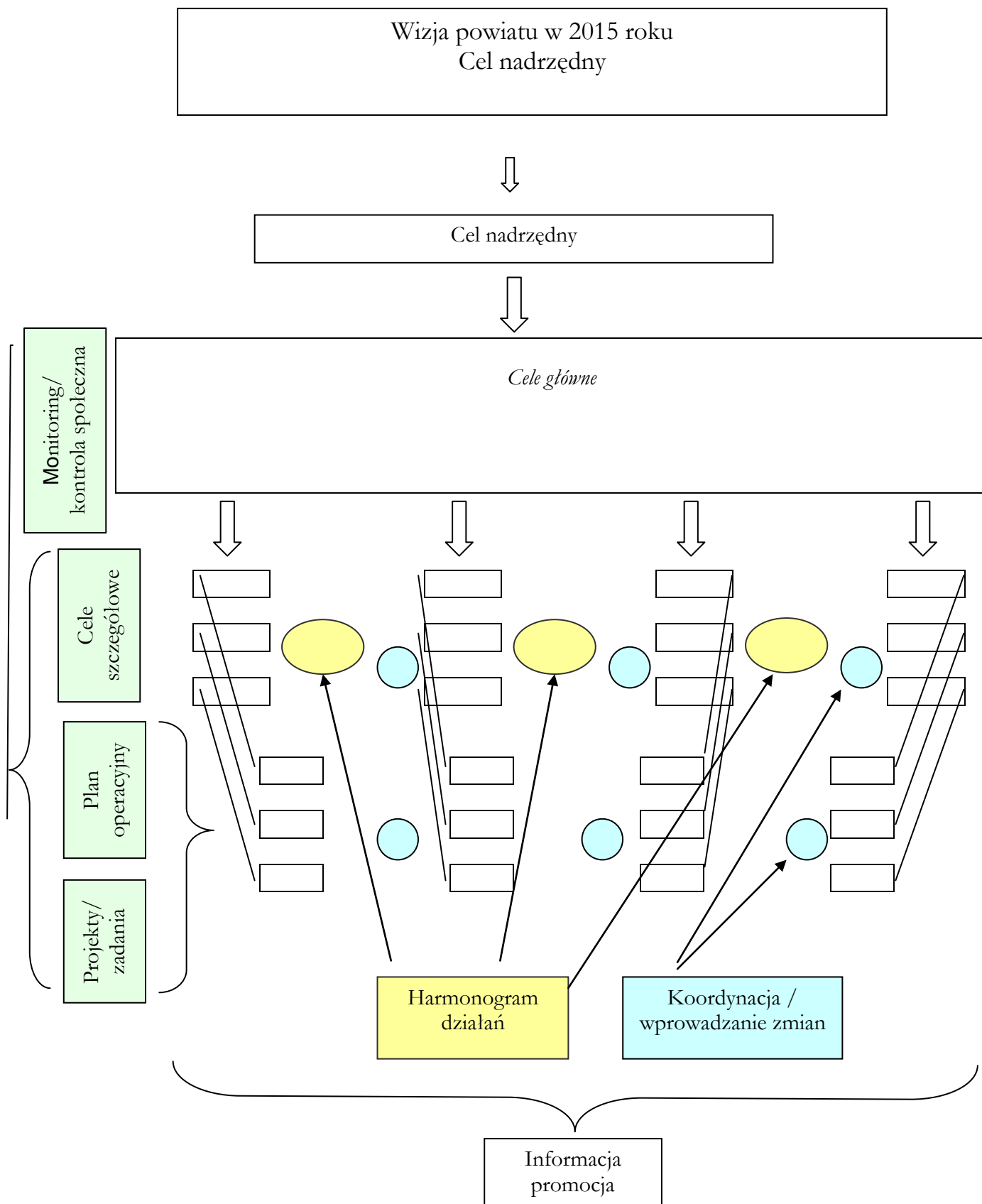
- ♣ zaangażowaniu różnorodnych uczestników – liderów lokalnych reprezentujących społeczność powiatu i gmin;
- ♣ liderzy lokalni uczestniczyli w warsztatach ukierunkowanych na rozwiązanie określonych problemów, zatwierdzali wyniki każdego kolejnego etapu prac i przygotowywali wnioski do następnych etapów;
- ♣ pracy konsultantów, którzy moderowali przebieg warsztatów i dopracowywali materiał od strony merytorycznej w okresach pomiędzy warsztatami;
- ♣ uczestnictwie mieszkańców, którzy byli informowani o przebiegającym procesie, uczestniczyli w warsztatach, wypowiedzieli także swoje opinie w ankiecie dotyczącej problemów lokalnych i celów rozwoju powiatu.

Warsztaty oraz konsultacje umożliwiły analizę różnorodnych informacji oraz wypracowanie i wybór optymalnych rozwiązań:

- ♣ I warsztat 29 czerwca 2000 – powołanie zespołu opracowującego strategię (ZOS), zapoznanie uczestników z metodologią opracowania strategii, wstępne określenie wizji i problemów rozwoju powiatu,
- ♣ II warsztat 28 września 2000 – prezentacja ustaleń raportu o stanie powiatu wypracowanie wizji rozwoju powiatu, określenie problemów rozwoju, przeprowadzenie analizy SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń), przedstawienie procesu analizy Stakeholders (podmiotów instytucjonalnych i decydentów), wypracowanie systemu przepływu informacji o strategii.
- ♣ III warsztat 24 października 2000 – opracowanie listy celów szczegółowych rozwoju, określenie hierarchii realizacji celów, przedstawienie systemu zarządzania strategią i monitoringu nad realizacją strategii.
- ♣ IV warsztat 19 grudnia 2000 – prezentacja wyników ankiety, przyjęcie dotychczasowych ustaleń strategii, przyjęcie zapisów planu operacyjnego, przyjęcie zapisów dotyczących monitorowania realizacji strategii, przyjęcie podstawowej struktury dokumentu strategii.
- ♣ W trakcie prac - poza spotkaniami warsztatowymi - odbywały się także posiedzenia roboczego zespołu liderów. Miał on za zadanie wypracować i konkretyzować poszczególne elementy Strategii. Składał się on z osób uczestniczących w pracach Zespołu Opracowującego Strategię.
- ♣ Opracowano także i przeprowadzono ankietę, skierowaną do społeczności lokalnej. Miała ona na celu zapoznanie jej przedstawicieli z procesem opracowywania strategii oraz zasięgnięcie ich opinii na temat poszczególnych rozwiązań przyjętych podczas kolejnych warsztatów. Wyniki ankiety miały wpływ na podjęte w Zespole decyzje, ale przede wszystkim potwierdziły trafność dokonanych wyborów. **Wszystkie elementy opracowanej strategii zostały przez mieszkańców zaakceptowane, uzyskano pełną zgodność w ocenie sytuacji obecnej, najważniejszych problemów, pożądanego stanu, najważniejszych kierunków rozwoju, celów do osiągnięcia.**

Strategia nie jest dokumentem sztywnym. Wyznacza kierunek rozwoju i tworzy ramy dla planowanych zmian. W miarę zmieniającej się sytuacji dokument może być uzupełniany o dodatkowe sposoby realizacji założonych celów.

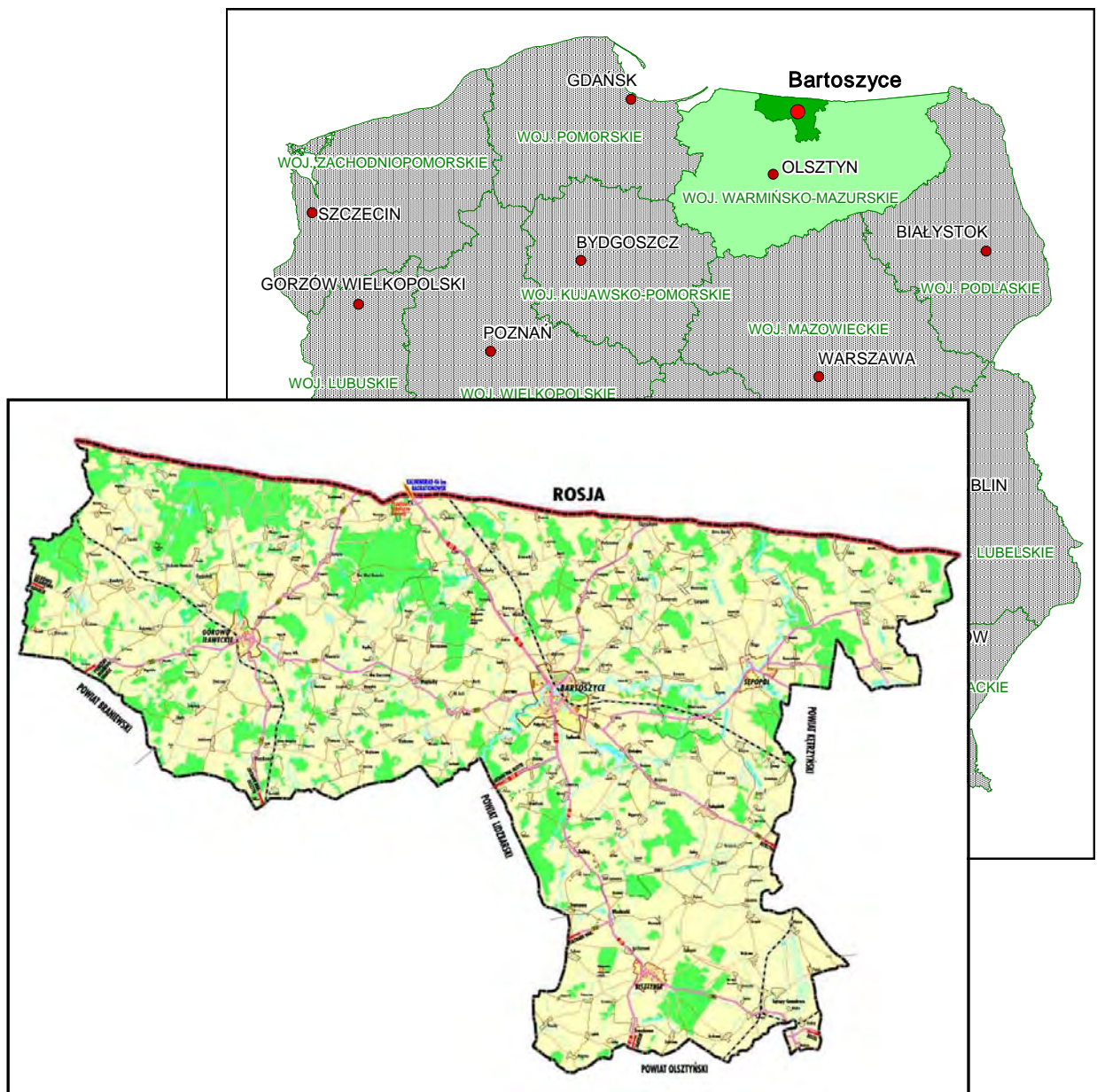
1.4. Struktura strategii.

II. STRATEGICZNY KIERUNEK ROZWOJU POWIATU

2.1. Diagnoza stanu - krótka charakterystyka powiatu.

1. Powiat bartoszycki należy do województwa warmińsko-mazurskiego. Powiat tworzy: Gmina Bartoszyce, Miasto Bartoszyce, Miasto Górowo Iławeckie, Gmina Górowo Iławeckie, Miasto i Gmina i Miasto Bisztynek oraz Miasto i Gmina Sępólno.

Rys. 1. Mapa powiatu i województwa.

2. Powierzchnia powiatu wynosi 130 854 ha, co stanowi 5,4% powierzchni województwa, lokując powiat na dziewiątym miejscu w województwie pod względem powierzchni. W strukturze użytkowania gruntów dominują :
  - ♣ użytki rolne, które zajmują 91 317 ha i stanowią 69,8% powierzchni gruntów
  - ♣ obszary leśne i grunty zadrzewione zajmują 24 504 ha co stanowi 18,7%
  - ♣ pozostałe grunty – 15 033 ha, co stanowi 11,5% powierzchni gruntów
3. Urozmaicona rzeźba terenu powiatu jest charakterystyczna dla obszarów typowo polodowcowych. Znaczna różnorodność siedlisk, niewielkie uprzemysłowienie i urbanizacja regionu pozwoliły na przetrwanie bogactwa flory. Jej specyfikę stanowi znaczna liczba gatunków północnych.
4. Cechą charakterystyczną sieci rzecznej powiatu jest jej młodość. Wykształciła się ona w holocenie i nadal podlega przekształceniom. Rzeki powiatu mają stosunkowo duże spadki, szerokość koryt – przeciętnie od 2 do 7 m, przy głębokościach dochodzących do ponad 2 m. Łyna jest najdłuższą rzeką na terenie powiatu (264 km).
5. Fauna regionu jest bogata i bardzo interesująca.
6. Powiat bartoszycki liczy 64 933 osób. Zaludnienie wykazuje tendencję malejącą. Gęstość zaludnienia wynosiła 50 osób/1 km², kształtuje się więc poniżej średniej województwa warmińsko-mazurskiego, ukształtowanej na poziomie 60 osób/1 km².
7. Struktura wieku mieszkańców jest dość młoda. Przyrost naturalny powiatu bartoszyckiego jest niski. Pomimo zmniejszenia populacji dzieci nie rysuje się tendencja do starzenia się ludności powiatu.
8. W strukturze ludności powiatu można zauważyć duży udział ludności w wieku produkcyjnym. Struktura ludności powiatu bartoszyckiego według grup ekonomicznych jest bardzo korzystna i powiat należy zaliczyć do demograficznie „młodych”.
9. W roku 1998 na terenie obecnego powiatu bartoszyckiego samorządy gminne były organami prowadzącymi dla 33 szkół podstawowych. Kuratorium Oświaty i Wychowania prowadziło 4 szkoły średnie ogólnokształcące, 12 szkół średnich technicznych i szkołę policealną zawodową.
10. W roku 1998 na terenie obecnego powiatu bartoszyckiego na 10 tysięcy osób przypadało 12,0 lekarzy, podczas gdy wskaźnik ten dla całej Polski był zdecydowanie wyższy i wynosił 21,3 (w województwie warmińsko-mazurskim wynosił 16,7).
11. Powiat bartoszycki charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie (wśród wszystkich powiatów i miast na prawach powiatu), który wynosi 32,6%. Bezrobocie w największym stopniu dotyka ludzi w przedziale wiekowym 35-44 lat i wchodzących w wiek produkcyjny. Poziom wykształcenia

- bezrobotnych ma decydujący wpływ na pozostawanie bez pracy. Najwięcej bezrobotnych to ludzie z wykształceniem podstawowym i zasadniczym.
12. Społeczno-ekonomiczne różnicowanie się społeczeństwa powoduje wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze o różnym standardzie i zakresie. Świadczeniem pomocy społecznej zajmuje się budżet powiatu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i gminy poprzez gminne ośrodki pomocy. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodki Pomocy Społecznej wykonują zadania własne i zlecone w zakresie pomocy społecznej.
  13. Struktura jednostek gospodarczych wskazuje na dominację sektora prywatnego. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w dniu 31 XII 1998 roku wynosiła 2 738, z tego 112 w sektorze publicznym i 2 626 w sektorze prywatnym. Zakłady osób fizycznych stanowiły 82,8% podmiotów sektora prywatnego.
  14. Obszar przeciętnego gospodarstwa indywidualnego w powiecie wynosi ponad 21 ha użytków rolnych, przy średniej wielkości w województwie 16,5 ha i w Polsce 7 ha. Rozwijaniu się rolnictwa sprzyjają dobre warunki glebowe – przewaga gleb wysokich klas bonitacyjnych.
  15. Większość arealów rolniczych powiatu jest w posiadaniu rolników indywidualnych. We wsiach, w których były wcześniej PGR-y, występują powierzchnie będące własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa. Wielkoobszarowe gospodarstwa o powierzchniach przekraczających 500 ha, które wcześniej należały do PGR, po przejęciu przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa, zostały częściowo wykupione lub wdzierżawione rolnikom indywidualnym i spółkom .
  16. Funkcjonowanie działalności turystycznej związane jest ze szlakiem rzek Łyna i Guber. Obszary wzdłuż przepływu rzek należą do strefy chronionego krajobrazu.
  17. Przez teren powiatu przebiega część ważnego szlaku transportowego, odcinek drogi krajowej Nr 51, prowadzącej do polsko-rosyjskiego przejścia granicznego Bezledy-Bagratiowski.
  18. W zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną– w wodociągi, kanalizację, oczyszczanie ścieków – obszar powiatu charakteryzuje się przeciętnym, lub niższym od przeciętnej w stosunku do innych powiatów województwa, wyposażeniem.
  19. Sytuację powiatu bartoszyckiego – na tle omówionych powyżej elementów – oceniać należy jako **dość korzystną**. Zawdzięczać to należy trzem podstawowym elementom:
    - położeniu:
      - przygranicznemu w pobliżu szlaków komunikacyjnych
      - w obrębie „Zielonych Płuc Polski”
      - peryferyjnemu, w oddaleniu od dużych ośrodków wielkomiejskich
    - dobrym warunkom do rozwoju rolnictwa (jakość gleb, wielkość gospodarstw)
    - stosunkowo bogatym zasobom przyrodniczym i kulturowym, decydującym o atrakcyjności turystycznej i gospodarczej Powiatu

2.2. Wizja przyszłości i cel nadrzędny rozwoju powiatu

Tworzenie wizji przyszłości stanowi pierwszy etap prac strategicznych – pomaga myśleć pozytywnie i zjednoczyć zróżnicowane grupy społeczne wokół wspólnego celu, jakim jest rozwój .

Wizja przyszłości:

- ♣ jest - wewnątrznie spójnym - obrazem pragnień i dążeń mieszkańców (nie zawiera elementów sprzecznych)
- ♣ jest bliska marzeniom o przyszłości, ale nie oddala się od najważniejszych faktów geograficznych i społecznych
- ♣ służyć może jako punkt wyjścia do istotnych zobowiązań podmiotów uczestniczących w ZOS (w postaci celu nadrzędnego/misji i celów strategii)

Wizją rozwoju powiatu określamy opis jego pożądanego stanu w przyszłości. Jest to więc obraz tego, co chcielibyśmy aby zostało stworzone lub aby się zdarzyło i czego realizacja wymaga zazwyczaj dłuższego czasu.

Wypracowana **wizja zrównoważonego rozwoju powiatu** oznacza więc przyszły stan powiatu, funkcjonującego według zasad gwarantujących jego trwały i zrównoważony rozwój. Gwarantuje ona obraz powiatu zintegrowanego wewnątrznie i zewnątrznie, a także poszanowanie zasobów środowiska przez społeczność lokalną. Ma ona wiele wspólnego z marzeniem, nie jest jednak oderwana od rzeczywistości. Wizja jest jedynie określeniem przyszłego stanu powiatu, którego osiągnięcie jest warunkowane wykonaniem wielu szczegółowych działań.

Przy opracowaniu wizji uwzględniano następujące składniki :

- ♣ środowisko naturalne ⇒ jakie w przyszłości ma być środowisko przyrodnicze w powiecie, jakie obiekty i obszary trzeba będzie chronić, a jakie zasoby zachować?
- ♣ infrastruktura ⇒ jaka infrastruktura podniesie jakość życia mieszkańców, jaka infrastruktura będzie chronić życie mieszkańców, jaka infrastruktura będzie chronić zasoby przyrodnicze, a jaka im zagrażać?
- ♣ rozwój gospodarczy ⇒ jaki kierunek w przyszłości ma dominować w powiecie – turystyka? usługi? przemysł? - a może kierunek wielofunkcyjnego rozwoju?
- ♣ społeczność powiatu ⇒ jakie są tendencje demograficzne w powiecie, ile w przyszłości będzie potrzeba zasobów, aby zaspokoić potrzeby przyszłej liczby mieszkańców?
- ♣ jakość życia ⇒ czy stan zdrowia mieszkańców się poprawi, jaka powinna być służba zdrowia, aby spełnić oczekiwania ludności, jakie wartości będą w przyszłości istotne dla mieszkańców, czy spełnią się marzenia o bezpiecznym i dostatnim życiu?
- ♣ ład przestrzenny ⇒ jaka w przyszłości ma być struktura użytkowania terenów na cele osadnictwa, przemysłowe, turystyczne, rolnicze?
- ♣ władze lokalne ⇒ czy należy poprawić strukturę zarządzania jednostkami organizacyjnymi powiatu?

Jak opisać można idealny stan Powiatu Bartoszyckiego w roku 2015?

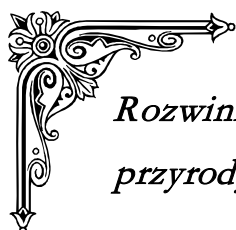
Elementy wizji rozwoju powiatu	Ład ekologiczny
	<p>zachowanie i rozwój lokalnych walorów środowiska</p> <p>uregulowanie stosunków wodnych</p> <p>zwiększenie lesistości poprzez zalesianie gleb nieprzydatnych rolniczo</p> <p>zapewnienie oczyszczania ścieków w każdej miejscowości</p> <p>uporządkowanie gospodarki ściekowej</p> <p>likwidacja dzikich wysypisk</p> <p>wykorzystanie odnawialnych lokalnych źródeł energii</p>

Elementy wizji rozwoju powiatu	Ład gospodarczy
	<p>rozwinięte rolnictwo</p> <p>hodowla koni</p> <p>alternatywne rolnictwo</p> <p>ekologiczna produkcja żywności</p> <p>agroturystyka</p> <p>szkółkarstwo</p> <p>wikliniarstwo</p> <p>rozwój obsługi rolnictwa</p> <p>system poręczeń bankowych</p> <p>rozwinięte przetwórstwo owocowo-warzywne</p> <p>rozwinięty przemysł spożywczy</p> <p>rozwój specjalnej strefy ekonomicznej</p> <p>rozwój nieuciążliwego przemysłu</p> <p>budownictwo</p> <p>wykorzystanie naturalnych zasobów</p> <p>powiat jako centrum współpracy międzynarodowej ze szczególnym uwzględnieniem obwodu kaliningradzkiego</p> <p>wykorzystanie kolejowego przejścia granicznego i linii szerokotorowych</p> <p>centrum hurtowe w pobliżu granicy</p> <p>rozwój lokalnego poradnictwa specjalistycznego</p> <p>rozwój małych i średnich przedsiębiorstw</p> <p>turystyka kajakowa i rowerowa</p> <p>turystyka konna</p> <p>agroturystyka</p> <p>turystyka zimowa</p> <p>wykorzystanie linii kolejowych do rozwoju turystyki</p> <p>gospodarcze wykorzystanie linii szerokotorowych</p> <p>super atrakcja turystyczna</p> <p>wsie bazą rekreacyjną</p> <p>promocja powiatu</p> <p>stowarzyszenie byłych mieszkańców do promocji powiatu</p> <p>wykorzystanie funduszy unijnych</p> <p>zintegrowanie strategii gminnych z powiatową i wojewódzką</p> <p>integracja gmin w ramach powiatu</p> <p>likwidacja skutków peryferyjności</p>

Elementy wizji rozwoju powiatu	<p>Ład społeczny</p> <p>rozwój kultury w powiecie organizacja imprez artystycznych i sportowych o zasięgu krajowym zachowanie i ochrona zabytków rozwój amatorskiego ruchu artystycznego biblioteka w każdej wsi dostęp do internetu muzeum regionalne wspomaganie folkloru ludowego i mniejszości narodowych wykorzystanie wielokulturowości powiatu działalność towarzystw kulturalnych i wyznaniowych pozyskiwanie funduszy i środków pomocowych na cele społeczne</p> <p>zminimalizowanie bezrobocia</p> <p>igrzyska powiatowe organizacja imprez hippicznych sekcje sportowe o ogólnokrajowym znaczeniu równomierne i efektywne finansowanie sportu rozwój bazy sportowej na wsi centrum sportowo-rekreacyjne – basen kąpielowy, hala widowiskowo-sportowa rozwój sportu szkolnego wprowadzenie karnetu sportowego</p> <p>powiatowa telewizja kablowa samorządowy organ prasowy wydanie monografii powiatu</p> <p>poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego</p> <p>forum dyskusyjne nad przyszłością powiatu aktywny udział społeczeństwa w życiu powiatu rozwój organizacji pozarządowych wychowanie w duchu tolerancji</p> <p>budownictwo mieszkaniowe</p>
	<p>Ład przestrzenny</p> <p>poprawa jakości i bezpieczeństwa dróg budowa obwodnic Bartoszyca rozwój komunikacji w powiecie koordynacja działań inwestycyjnych o znaczeniu ponad powiatowym utworzenie dróg dla maszyn wolnobieżnych przy drogach o dużym natężeniu ruchu ścieżki rowerowe, szlaki kajakowe szlak bocianiego gniazda atrakcją powiatu</p> <p>estetyzacja wsi i miast architektura dostosowana do tradycji – wykreowanie stylu regionu likwidacja barier architektonicznych</p> <p>zagospodarowanie i intensywne wykorzystanie jeziora Kinkajmy wybudowanie siedziby starostwa utworzenie miejsc wypoczynkowych program Łyna – nadanie odpowiedniej rangi współdziałanie pomiędzy samorządami przy opracowaniu strategii i planów zagospodarowania przestrzennego</p>

Kontynuacją wypracowanej wizji ekorozwoju powiatu jest określenie **celu nadrzędnego** - określającego w sposób hasłowy istotę wizji. Wyraża on podstawową ideę przyszłego rozwoju powiatu i określa stan jaki mamy szansę osiągnąć pod warunkiem podjęcia działań zapisanych w strategii.

Cel ten sformułowano następująco:

Rozwinięty Powiat Bartoszycki – ze swymi tradycjami, bogactwem przyrody oraz zgodnym i zasobnym społeczeństwem lokalnym

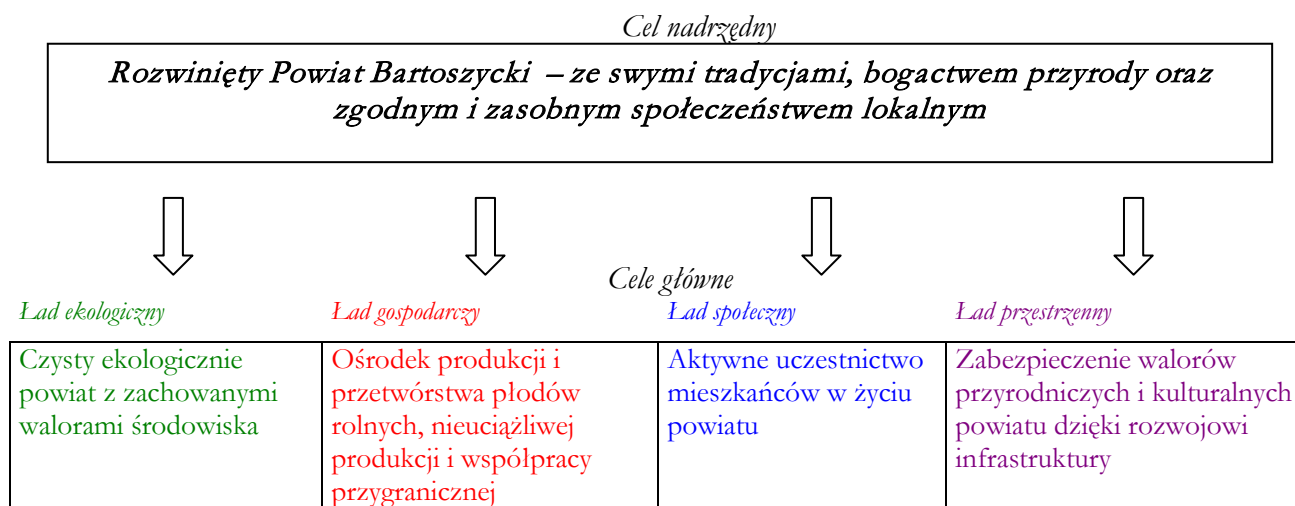
Zrównoważony rozwój to rozwój społeczno - gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, czyli rozwój, w którym granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska.

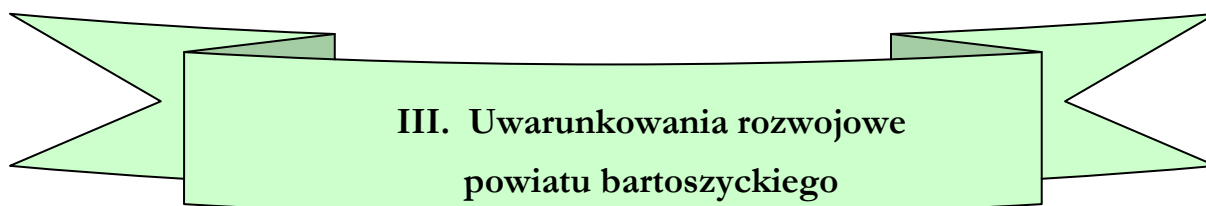
2.3. Cele główne strategii

Cele główne strategii odpowiadają na pytanie, jaki rozwój, jakie kierunki działań zapewnią powiatowi realizację celu nadrzędnego? Przyjmujemy, że cele główne - w odróżnieniu od celu nadrzędnego - osiągniemy w całości, a za ich realizację ponosimy pełnię odpowiedzialności.

Cel nadrzędny jest stopniem jego osiągalności i zakresem odpowiedzialności za jego realizację. Cel główny odpowiada więc na pytanie: jaki rozwój zapewni powiatowi realizację celu nadrzędnego? Przy budowie strategii ekorozwoju odpowiedź na to pytanie sformułować możemy następująco:

Cele główne strategii zostały ustalone w odniesieniu do poszczególnych ładów:

III. Uwarunkowania rozwojowe powiatu bartoszyckiego

W trakcie prac nad strategią określono uwarunkowania rozwojowe powiatu, czyli zarówno czynniki sprzyjające jak i ograniczenia. W szczególności uwzględniono informacje wynikające z przeprowadzonych w trakcie warsztatów analiz:

- ♣ analizy SWOT – silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju powiatu,
- ♣ analizy podmiotów instytucjonalnych i decydentów (tzw. analiza stakeholders);
- ♣ analizy ustaleń Raportu o stanie powiatu, wykonanego w ramach prac nad strategią,
- ♣ ustalenia problemów rozwoju powiatu.

Wszystkie analizy przeprowadzono w układzie ładów, rozpatrując:

- ♣ ład przestrzenny
- ♣ ład ekologiczny
- ♣ ład gospodarczy
- ♣ ład społeczny.

Analiza strategiczna opierająca się na kombinacji mocnych i słabych stron powiatu, dotyczących teraźniejszości na tle szans i zagrożeń pojawiających się w otoczeniu powiatu w przyszłości jest określana jako **metoda SWOT**. Stanowi połączenie elementów diagnostycznych (stan obecny, wewnątrz) z elementami prognostycznymi (szanse realizacji wizji rozwoju). Dla Powiatu Bartoszyckiego przeprowadzono szczegółową analizę SWOT, rozpatrując przyjęte wcześniej cztery sfery (łady): ekologiczny, gospodarczy z zarządzaniem, społeczny i przestrzenny.

Analiza podmiotów instytucjonalnych i decydentów (Stakeholders) obejmuje wszystkie ważne instytucje i władze działające na terenie powiatu, przedsiębiorców, zorganizowane grupy mogące wpłynąć na opracowanie i realizację Strategii. Analiza ta służyć powinna m.in. określeniu stopnia ważności w/w instytucji z punktu widzenia procesu opracowywania Strategii oraz zastanowieniu się nad rodzajami działań, które można podjąć w celu zapewnienia sobie maksymalnej współpracy z ich strony. Analiza podmiotów instytucjonalnych wskazuje także, w przypadku których z instytucji należy podjąć działania służące zmniejszeniu ich negatywnego nastawienia.

Na poziomie ustalenia kierunków działań nie można jednoznacznie określić nastawienia poszczególnych instytucji do konkretnych rozstrzygnięć planu strategicznego. W zależności od ustaleń poszczególnych działań i zadań, stosunek podmiotów może być zróżnicowany. Dlatego w trakcie warsztatów odstąpiono od uwzględniania analizy stakeholders do wyznaczania celów rozwoju.

Zaleca się przeprowadzenie analizy podmiotów instytucjonalnych i decydentów na etapie planowania zadań i działań w celu znalezienia sprzymierzeńców i zminimalizowania negatywnego nastawienia niechętnych.

Problemy to czynniki, które:

- ♣ odzwierciedlają stan obecnie istniejący, a nie możliwy, wymagowany lub dotyczą przyszłości,
- ♣ mają charakter negatywny dla zrównoważonego rozwoju,
- ♣ są najważniejsze z punktu widzenia rozwoju.

Trafne zidentyfikowanie czynników sprzyjających i ograniczeń pozwala na określenie realistycznych celów strategicznych, zasad planu operacyjnego i decyduje o jakości i celowości ustaleń planu operacyjnego.

III.1. Czynniki sprzyjające rozwojowi

Czynniki sprzyjające rozwojowi to elementy na których należy oprzeć rozwój powiatu, to takie uwarunkowania, które umożliwiają realizację koncepcji rozwoju.

Zalicza się do nich:

- ♣ silne strony powiatu (z analizy SWOT),
- ♣ szanse pojawiające się w jego otoczeniu teraz i potencjalne w przyszłości (z analizy SWOT),
- ♣ podmioty udzielające, lub mogące udzielić wsparcia (z analizy stakeholders);

Ład ekologiczny

Mocne strony- wewnętrzne

1. Walory przyrodnicze i krajobrazowe
2. Czyste środowisko
3. Czyste powietrze
4. Sprawne organy ochrony środowiska
5. Likwidacja lokalnych mało sprawnych kotłowni
6. Ciepłownie w miastach
7. Realizacja przedsięwzięć służących ochronie środowiska w gminach
8. Edukacja ekologiczna młodzieży
9. Świadomość wykorzystania odnawialnych źródeł energii
10. Spływy kajakowe
11. Szlak Bocianiego Gniazda

Możliwości – zewnętrzne

1. Zmiana polityki państwa na zdecydowanie proekologiczną
2. Możliwość pozyskania środków finansowych na ochronę środowiska
3. Wejście do UE
4. Wykorzystanie środków unijnych na ekologię
5. Wprowadzenie systemu „zielonych szkół”
6. Wykorzystanie słomy i innych odnawialnych surowców energetycznych
7. Wykorzystanie położenia geograficznego i innych walorów regionu „Zielonych Płuc Polski”

Ład gospodarczy

Mocne strony- wewnętrzne

1. Walory przyrodnicze
2. Przygraniczne położenie
3. Duży zasób taniej siły roboczej
4. Rozwinięta sieć szlaków komunikacyjnych
5. Funkcjonowanie przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych
6. Istnienie Specjalnej Strefy Ekonomicznej
7. Dobre warunki do rozwoju rolnictwa, w tym ekologicznego
8. Wielkoobszarowe gospodarstwa rolne
9. Baza surowcowa produkcji rolnej
10. Dobre warunki do rozwoju agroturystyki
11. Gospodarstwa agroturystyczne
12. Dobre warunki do rozwoju turystyki kwalifikowanej
13. Występowanie atrakcji turystycznych
14. Wolne tereny pod zabudowę
15. Uzbrojone tereny do prowadzenie działalności gospodarczej i rekreacyjnej
16. Las jako źródło surowca
17. Warunki do wykorzystywania alternatywnych źródeł energii

Możliwości – zewnętrzne

1. Środki pomocowe z UE
2. Polityka regionalna państwa
3. Regionalny Program rozwoju
4. Poprawa współpracy między samorządami

Ład społeczny

Mocne strony- wewnętrzne

1. Położenie przygraniczne
2. Duży potencjał taniej siły roboczej
3. Rozwój zainteresowań krajoznawczo – przyrodniczych
4. Wolne uzbrojone tereny pod obiekty rekreacyjne i sportowe
5. Duża rezerwa terenu pod budownictwo
6. Wzrastająca aktywność społeczna w miastach
7. Chęć kształcenia się młodzieży
8. Działania na polu kultury
9. Baza lokalowo-oświatowa
10. Rozwój mediów
11. Ambicje lokalne, które powodują pęd, chęć rozwoju, uaktywniają społeczeństwo
12. Funkcjonowanie towarzystw kulturalnych mniejszości narodowych
13. Funkcjonowanie na terenie powiatu kościołów różnych wyznań

Możliwości – zewnętrzne

1. Zmiana polityki społecznej państwa i zapewnienie dostatecznych środków
2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi
3. Pozyskanie środków z funduszy przedakcesyjnych
4. Otwarcie granic z Unią Europejską
5. Współpraca z krajami byłego Związku Radzieckiego
6. Upowszechnianie zdrowego trybu życia i dbania o kulturę fizyczną

Ład przestrzenny

Mocne strony- wewnętrzne

1. Położenie na szlakach komunikacyjnych
2. Atrakcyjne walory przyrodniczo - krajobrazowe
3. Położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski”
4. Zachowany układ urbanistyczny architektury miejskiej i wiejskiej
5. Luźna zabudowa wiejska
6. Dobry układ komunikacyjny
7. Istniejące charakterystyczne zabytki
8. Atrakcyjne tereny, niezniszczone o małym nasyceniu zabudowy
9. Tanie grunty na sprzedaż
10. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie miast
11. Jest podstawa Systemu Informacji Terenowej

Możliwości – zewnętrzne

1. Funkcjonowanie w ramach obszaru „Zielonych Płuc Polski”
2. Zmiana polityki państwa
3. Zainteresowanie inwestorów z innych części Polski
4. Wykorzystanie środków Unii na projekty i szkolenia oraz inwestycje

III.2. Ograniczenia rozwoju

Ograniczenia rozwoju to takie uwarunkowania, które stanowią lub mogą stanowić istotne utrudnienie w procesie rozwoju powiatu.

Zalicza się do nich:

- ♣ słabe strony powiatu (z analizy SWOT),
- ♣ zagrożenia pojawiające się w jego otoczeniu obecnie i potencjalnie w przyszłości (z analizy SWOT),
- ♣ występujące problemy rozwoju (z analizy problemów rozwoju),
- ♣ podmioty, instytucje, które stawiają lub mogą stawiać opór w realizacji ustaleń strategii (z analizy stakeholders);

Ład ekologiczny

Słabe strony – wewnętrzne

1. Brak pełnego wykorzystania walorów przyrodniczych
2. Słabo rozwinięta baza turystyczna
3. Brak systemowego rozwiązania utylizacji nieczystości stałych.
4. Wysypiska nie spełniające wymogów
5. Dzikie wysypiska
6. Zanieczyszczone jeziora i rzeki
7. Brak pełnego skanalizowania obszaru powiatu
8. Słabo rozwinięta infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna
9. Brak oczyszczalni ścieków
10. Zła jakość wody pitnej na wsi
11. Niewystarczające zalesienie
12. Nieuregulowane stosunki wodne
13. Słabo rozwinięta edukacja ekologiczna społeczeństwa
14. Zanieczyszczenie powietrza niską emisją
15. Brak programu finansowania ochrony środowiska

Zagrożenia – zewnętrzne

1. Małe nastawienie państwa na ekologię w zakresie: finansowym i edukacyjnym
2. Brak mechanizmów wspierania działań ekologicznych (słaby ekonomicznie fundusz wojewódzki)
3. Brak przepływu środków między silnymi i słabymi ekonomicznie funduszami wojewódzkimi
4. Niska świadomość o zagrożeniu środowiska

Problemy

1. Niedostateczna ochrona zasobów środowiska
2. Brak opieki nad walorami przyrodniczymi, pomnikami przyrody
3. Dewastacja przyrody
4. Brak wykorzystania zasobów i walorów przyrodniczych powiatu
5. Brak pełnej gospodarki odpadami
6. Dzikie wysypiska śmieci
7. Problem utylizacji odpadów i istnienie mogielników w Sępólnie i Wozławkach
8. Zaśmiecanie
9. Brak systemowego rozwiązania utylizacji nieczystości stałych
10. Brak odzysku surowców z odpadów
11. Brak systemu wstępnej segregacji odpadów
12. Nieprawidłowa gospodarka odpadami i ściekami
13. Brak pełnego wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków
14. Brak pełnego skanalizowania obszaru powiatu
15. Brak kanalizacji na wsi
16. Brak oczyszczania ścieków na wsiach
17. Nieszczelne szamba
18. Brak promocji oczyszczalni ścieków w gospodarstwach
19. Zanieczyszczenie zbiorników i cieków wodnych
20. Nieuregulowane stosunki wodne
21. Zanieczyszczenie powietrza niską emisją
22. Lokalne kotłownie węglowe

Ład gospodarczy

Słabe strony – wewnętrzne

1. Niezagospodarowane walory krajobrazu
2. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna – mała atrakcyjność gospodarcza
3. Zły stan techniczny dróg
4. Niski poziom kwalifikacji zawodowych
5. Niski stopień mobilności mieszkańców
6. Słabo zagospodarowana istniejąca baza produkcyjna
7. Niewykorzystanie możliwości Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE)
8. Niski potencjał ekonomiczny firm
9. Niewykorzystane możliwości agroturystyczne i turystyczne w ciągu całego roku
10. Brak promocji walorów przyrodniczych powiatu i gmin
11. Mała ilość kwater agroturystycznych
12. Słabe przyciąganie inwestorów
13. Mała zaradność mieszkańców
14. Ubogie społeczeństwo
15. Mało zagospodarowanych szlaków turystycznych
16. Słaba siła ekonomiczna mieszkańców gminy
17. Brak środków finansowych
18. Brak zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego

Zagrożenia – zewnętrzne

1. Brak polityki regionalnej państwa
2. Likwidacja połączeń kolejowych w regionie
3. „Waśnie” polityczne zamiast współpracy „od góry do dołu”
4. Brak stabilnych przepisów podatkowych i ulg dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP)
5. Brak stabilnego oprocentowania kredytów
6. Brak spójnej polityki rolno-gospodarczej państwa
7. Brak kredytów preferencyjnych dla sektora MŚP
8. Przegranie rywalizacji o inwestorów z innymi gminami i powiatami
9. Odległość od źródeł zaopatrzenia

Problemy – Zakres ładu gospodarczego:

1. Upadek produkcji rolnej
2. Niedochodowe rolnictwo
3. Brak możliwości zbytu i niskie ceny płodów rolnych
4. Brak preferencyjnych kredytów na rozwój produkcji rolnej i przetwórstwa
5. Brak nowych technologii upraw i hodowli
6. Brak alternatywnych form utrzymania rolników
7. Brak pomocy małym gospodarstwom rolnym
8. Zbyt duża liczba osób zatrudnionych w rolnictwie
9. Brak sektora produkcji zdrowej ekologicznej żywności
10. Brak racjonalnego wykorzystania niektórych terenów po PGR
11. Brak przetwórstwa płodów rolnych
12. Oddalenie od rynków zbytu i centrów zaopatrzenia
13. Brak wykorzystania agroturystycznych możliwości powiatu
14. Mała ilość gospodarstw agroturystycznych
15. Słaby rozwój przedsiębiorczości
16. Słaby rozwój małych i średnich przedsiębiorstw
17. Brak nowych zakładów pracy
18. Brak inwestorów strategicznych
19. Słabe pozyskiwanie inwestorów
20. Nie wykorzystanie przygranicznego położenia do rozwoju powiatu
21. Niski potencjał ekonomiczny firm
22. Niski poziom usług oraz mały ich asortyment
23. Mała siła nabywcza mieszkańców
24. Słaba baza turystyczna
25. Brak zagospodarowania ośrodka Towarzystwa Przyjaciół Dzieci jako bazy wypoczynkowej
26. Brak instytucji ułatwiających uzyskanie poręczeń kredytowych
27. Niezadowolający poziom funkcjonowania instytucji publicznych
28. Niedostateczna komunikacja społeczna przy podejmowaniu decyzji
29. Słaba polityka informacyjna władz samorządowych
30. Brak uzbrojonych terenów
31. Bezrobocie

Ład społeczny

Słabe strony – wewnętrzne

1. Położenie na uboczu szlaków komunikacyjnych z dala od centrów przemysłowych,
2. Niewystarczająca kadra fachowców
3. Słaby dostęp do usług medycznych
4. Niedostateczna opieka zdrowia
5. Niedoinwestowana baza szkolnictwa (budynki, wyposażenie, specjaliści)
6. Brak krytej pływalni
7. Migracja młodzieży ze wsi
8. Starzenie się społeczeństwa
9. Alkoholizm
10. Pauperyzacja i demoralizacja części społeczeństwa
11. Brak aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu
12. Niewystarczający poziom opieki społecznej
13. Duży procent ludzi żyjących poniżej minimum socjalnego
14. Słabo rozwinięte budownictwo mieszkaniowe i brak budownictwa socjalnego
15. Niewystarczająca umiejętność sposobów organizowania się
16. Niski stopień zaradności mieszkańców w kierunku poprawy własnej sytuacji
17. Przyzwyczajenie do pobierania pomocy społecznej
18. Niski poziom usług publicznych
19. Słaba komunikacja na linii władza – mieszkańcy
20. Słabe informowanie obywateli o poczynaniach władz
21. Brak poczucia bezpieczeństwa publicznego

Zagrożenia – zewnętrzne

1. Brak systemu łagodzenia społecznych skutków transformacji ustrojowej
2. Brak opieki państwa nad edukacją
3. Data wejścia do UE (niebezpieczny okres przejściowy)
4. Polityka państwa
5. Brak środków na aktywne formy działania bezrobociu
6. Wpływ granicy państwa na wzrost patologii społecznych

Problemy

1. Bezrobocie
2. Pauperyzacja i demoralizacja społeczeństwa
3. Niedoinwestowana baza szkolnictwa
4. Niedostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy
5. Dysproporcje w dostępie do oświaty
6. Niedoinwestowanie budżetów oświaty
7. Niskie kwalifikacje mieszkańców
8. Niedostateczna opieka zdrowia
9. Słaby dostęp do usług medycznych
10. Źle zorganizowana i niedostateczna pomoc społeczna
11. Niski poziom bezpieczeństwa socjalnego
12. Patologie społeczne
13. Uzależnienia od narkotyków i alkoholu
14. Przestępczość
15. Przyzwyczajenie do pobierania pomocy społecznej
16. Negatywny wpływ granicy na patologie społeczne
17. Uliczny handel papierosami i alkoholem
18. Brak mieszkań
19. Niedostatecznie rozwijające się budownictwo
20. Brak tanich mieszkań dla ludzi najuboższych
21. Dysproporcje w dostępie do kultury
22. Brak środków finansowych w kulturze
23. Brak obiektów rekreacyjno-sportowych
24. Niewystarczająca baza sportowa i rekreacyjna zwłaszcza na wsi
25. Niski poziom usług publicznych
26. Brak promocji powiatu
27. Niedostatek instytucji koordynujących
28. Brak instytucji i organizacji rozwijających zainteresowania i talenty mieszkańców
29. Brak niezależnych partnerów społecznych o uznanym autorytecie
30. Odplyw młodzieży aktywnej i wykształconej
31. Brak perspektyw dla młodych ludzi
32. Niska zaradność życiowa
33. Niski stopień mobilności mieszkańców
34. Wyludnianie się wsi

Ład przestrzenny

Słabe strony – wewnętrzne

1. Peryferyjne położenie
2. Ograniczenia w inwestowaniu wynikające z położenia
3. Niewystarczający rozwój stref krajobrazu chronionego
4. Niewystarczający poziom infrastruktury technicznej
5. Niska estetyka części miast i terenów wiejskich
6. Niewystarczająca czystość miasta i wsi
7. Duże rozproszenie gospodarstw rolnych (zabudowa kolonijna)
8. Niewystarczający poziom infrastruktury technicznej w gminach
9. Zły stan dróg
10. Odczuwalne niedostatki niewłaściwego zarządzania
11. Niedostatki w publicznym transporcie osobowym
12. Niedostatek parkingów w mieście i szlakach komunikacyjnych
13. Nie rozwijany System Informacji Terenowej
14. Małe dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych
15. Niedostateczne środki własne samorządów do pozyskania środków pomocowych

Zagrożenia – zewnętrzne

1. Wyprzedzenie w staraniach zdobycia środków przez inne samorządy
2. Brak wspierania ochrony zabytków ze strony państwa
3. Brak wspierania przez państwo form budownictwa
4. Postępująca likwidacja połączeń komunikacyjnych
5. Brak środków z budżetu państwa na likwidację nielegalnej zabudowy
6. Niskie nakłady państwa na utrzymanie dróg

Problemy

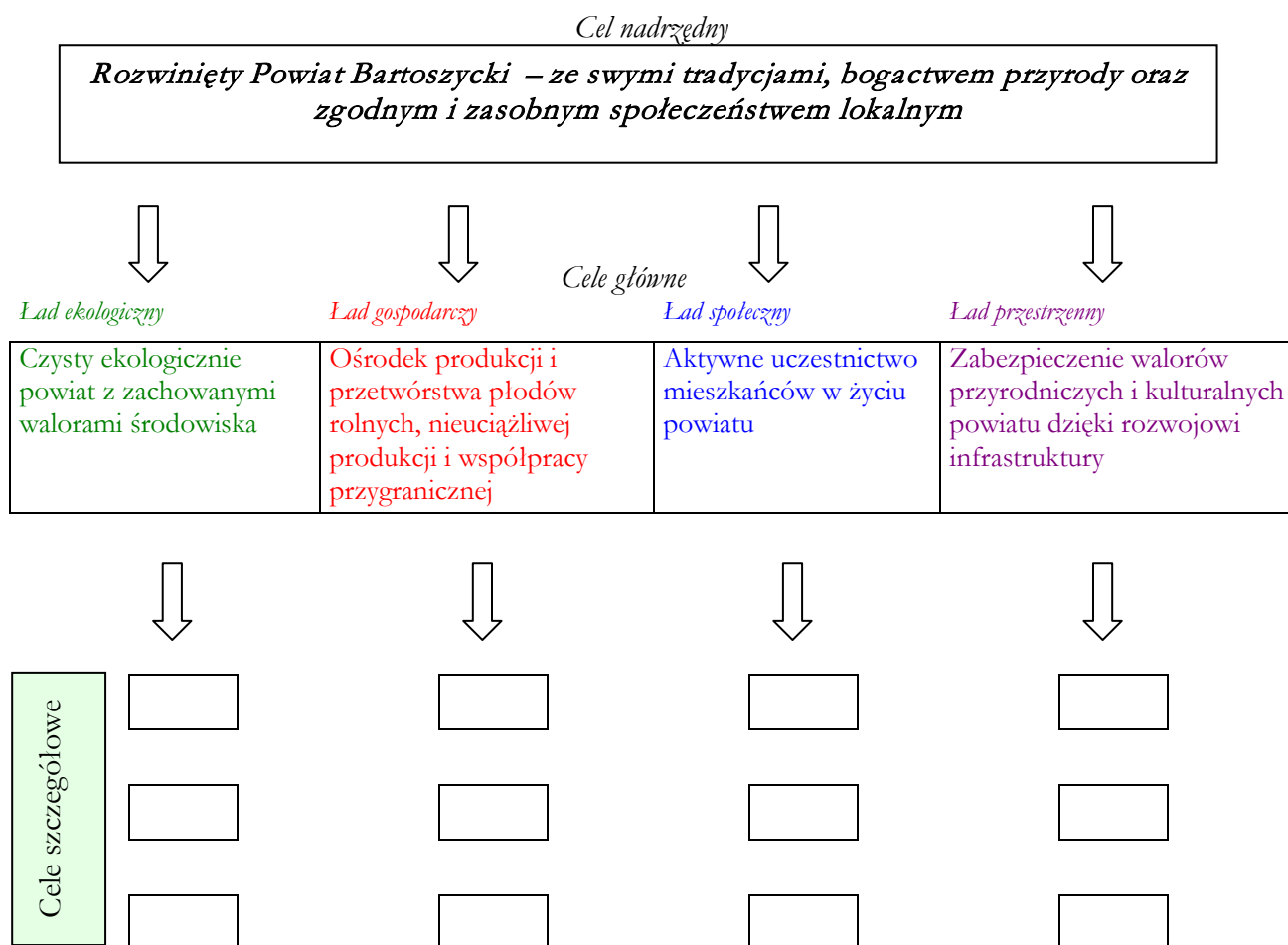
1. Zły stan organizacyjny i funkcjonalny infrastruktury technicznej
2. Niewystarczająca infrastruktura techniczna
3. Peryferyjne położenie powiatu
4. Niedostateczna sieć połączeń komunikacyjnych
5. Zła struktura i stan dróg
6. Uciążliwości ruchu ciężkich pojazdów oraz brak zorganizowanych parkingów dla ciężkich pojazdów
7. Brak obwodnicy wokół Bartoszyc
8. Brak wystarczających środków na inwestycje komunalne i uzbrojenie terenów
9. Brak rezerw terenu pod rozwój miasta Bartoszyce
10. Istnienie barier architektonicznych
11. Brak ład i porządku architektonicznego
12. Niska estetyka miast i wsi
13. Niedostatki w ochronie obiektów zabytkowych
14. Stara zdekapitalizowana baza budownictwa na terenie całego powiatu
15. Brak odpowiedniego wyeksponowania atrakcji turystycznych, zabytków, miejsc rekreacji
16. Brak wykorzystania Łyny do celów turystycznych
17. Zbyt małe współdziałanie samorządów przy tworzeniu strategii rozwoju i planów zagospodarowania przestrzennego
18. Brak wzajemnych oddziaływań planów zagospodarowania kraju, województwa i samorządów gminnych i powiatowych
19. Utrudnione kontakty z instytucjami wojewódzkimi zlokalizowanymi w Elblągu
20. Niedostateczna świadomość w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii

IV. Analiza celów strategii

Ważnym etapem budowania strategii jest określenie **szczegółowych celów rozwoju** powiatu.

Trzecim poziomem celów strategii, po nadrzędnych i głównych, są cele szczegółowe, stanowiące już konkretne punkty docelowe. Wymienione cele są następującymi po sobie krokami budowy strategii, układającymi się w logiczny związek. Całość spina system zarządzania, forma monitorowania i aktualizacji strategii.

Cele szczegółowe to stany, które powiat chce w pełni osiągnąć w zaplanowanym okresie i w ten sposób zrealizować cele główne i zbliżyć się do realizacji celu i nadrzędnego.

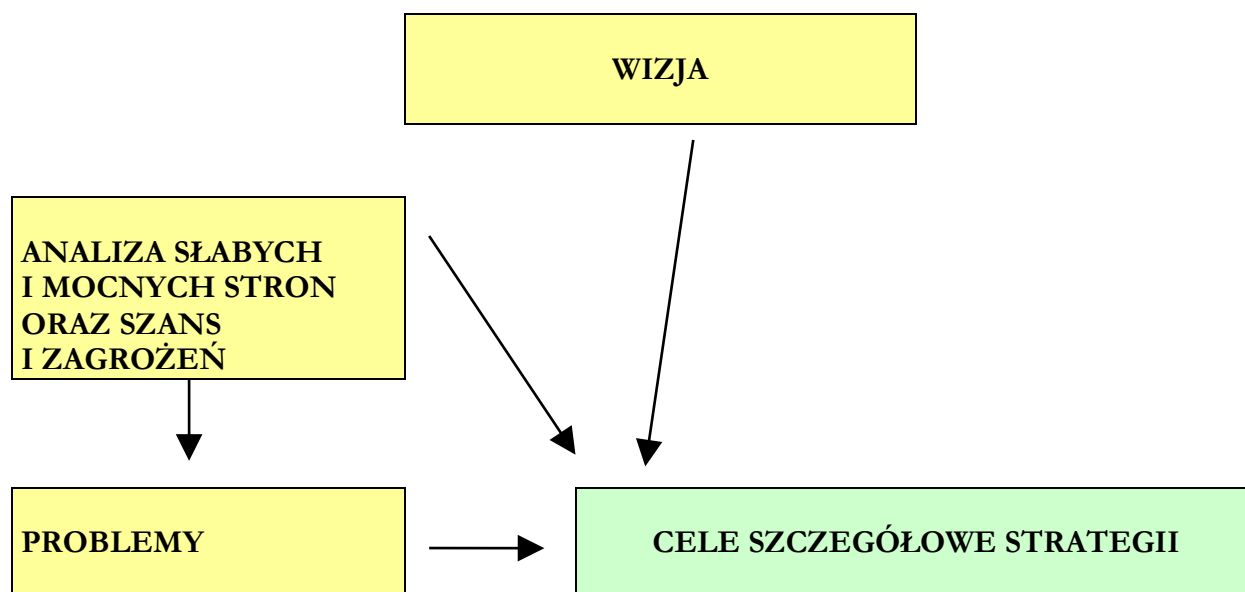
IV.1. Określenie celów szczegółowych strategii

Przy wyborze celów kierowano się zasadami rozwoju zrównoważonego we wszystkich obszarach działania powiatu i gmin przy założeniu, że:

- ♣ realizacja potrzeb społeczności odbywać się będzie bez niszczenia funkcjonujących ekosystemów lub naruszenia równowagi ekologicznej;
- ♣ korzystanie z walorów przyrodniczych powinno zapewnić ich utrzymanie w nienaruszonym stanie lub nawet ich odtwarzanie;
- ♣ przetwarzanie wszelkich zasobów w odpady i zanieczyszczenia powinno odbywać się w odtwarzalnym systemie (pożądane w zamkniętym systemie);
- ♣ samorządy powinny dążyć do stworzenia takiego potencjału własnych zasobów (ludzkich, finansowych, infrastrukturalnych itd.), który umożliwi samowystarczalność i rozwijanie się własnymi siłami bez ciągłego liczenia na pomoc z zewnątrz. Gminy i powiat powinny więc dążyć do rozwoju wielofunkcyjnego - tylko wówczas stworzą stabilne podstawy swojego funkcjonowania.

Ustalanie celów szczegółowych nastąpiło po przeprowadzeniu następujących analiz:

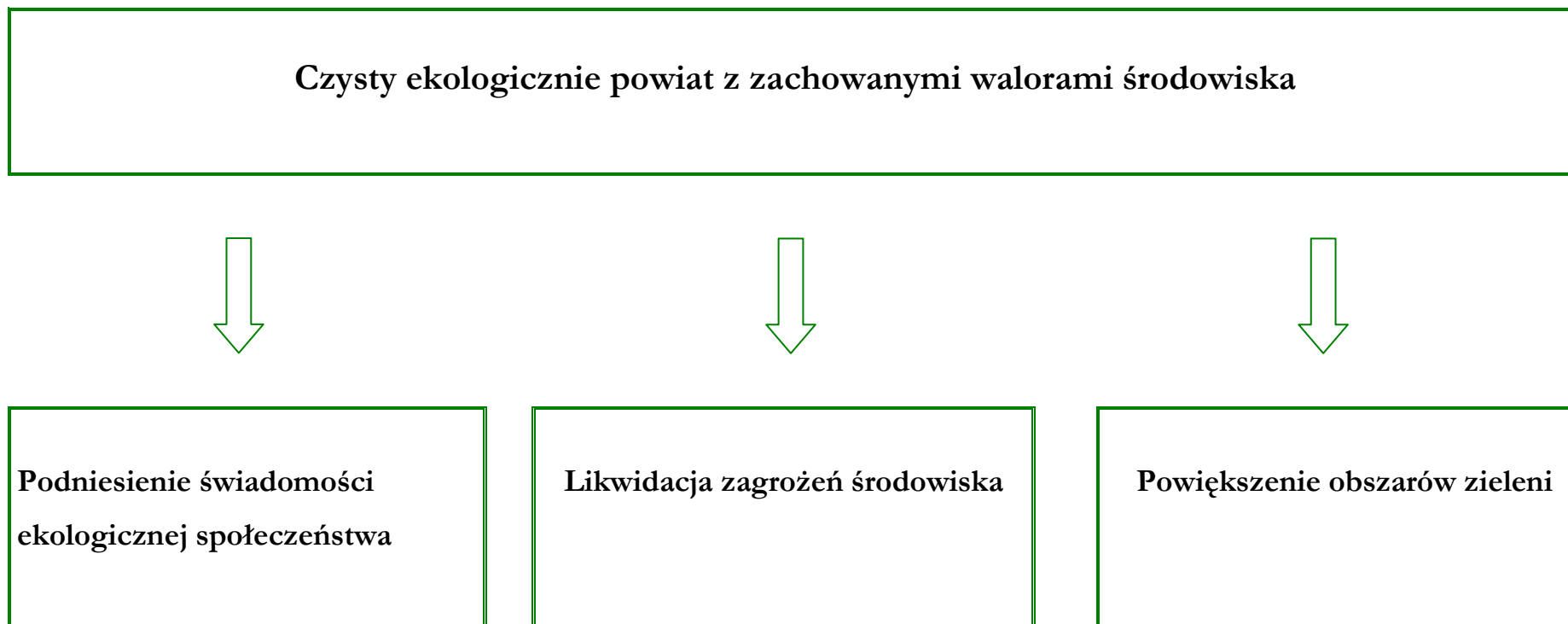
- ♣ Diagnoza stanu powiatu,
- ♣ Wizja powiatu w 2015 roku,
- ♣ Problemy rozwoju,
- ♣ Analiza SWOT – silnych i słabych stron wewnętrznych, szans i zagrożeń zewnętrznych,

Zidentyfikowane cele stanowiły punkt wyjścia dla dalszych szczegółowych prac analitycznych, w wyniku których powstało „drzewo celów”, w którym centralne miejsce zajmują cele główne strategii w układzie ładów.

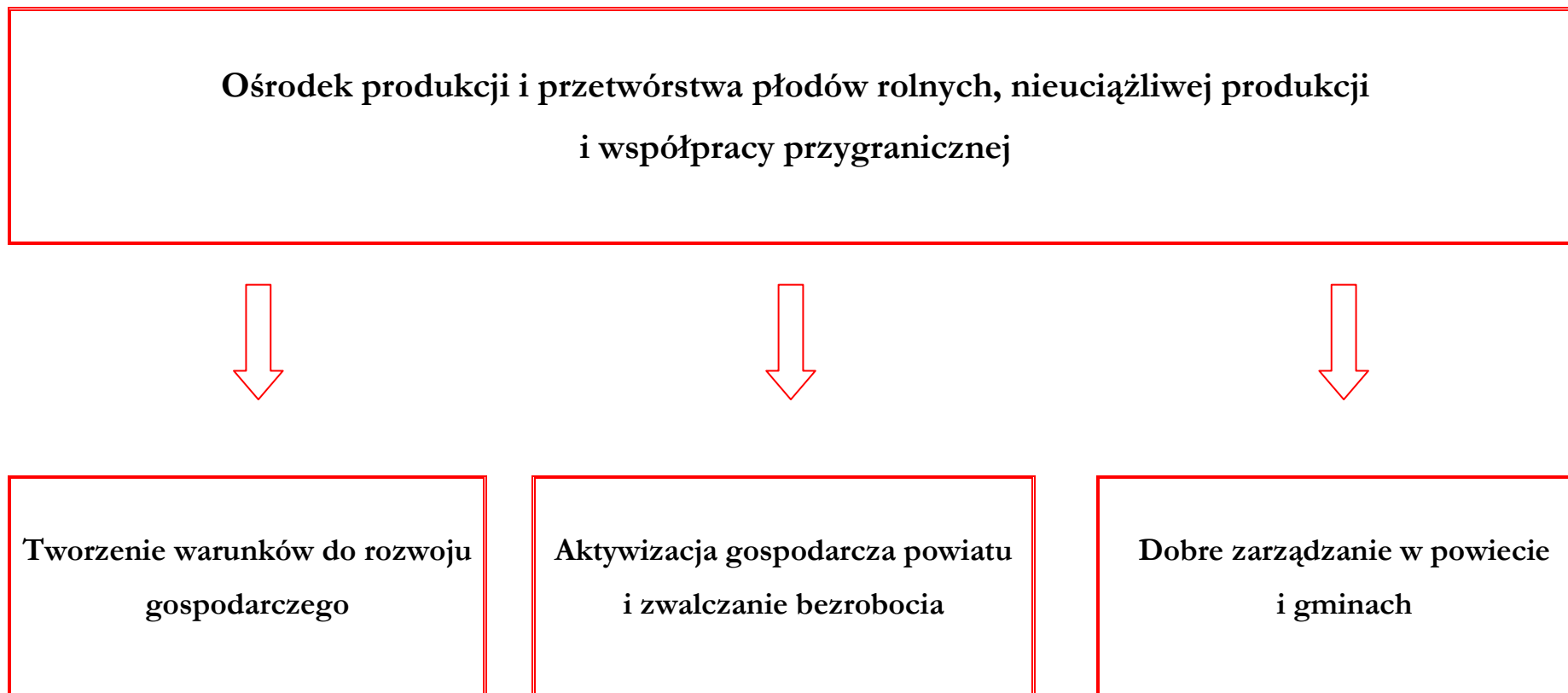
IV.2. Struktura celów strategii.

Ład ekologiczny – cel główny i cele szczegółowe

Ład gospodarczy – cel główny i cele szczegółowe.

Ład społeczny – cel główny i cele szczegółowe.

Ład przestrzenny – cel główny i cele szczegółowe.

Zabezpieczenie walorów przyrodniczych i kulturalnych powiatu dzięki rozwojowi infrastruktury

**Budowa pełnej infrastruktury
technicznej miast i wsi powiatu**

**Estetyzacja miast, wsi i zagród
w powiecie**

Rozwój infrastruktury turystycznej

Wyłonienie celów szczegółowych, konieczność wyboru grup celów spowodowała wyodrębnienie działań i zadań, służących ich osiągnięciu. Zapis graficzny analizy celów wskazuje na podstawowe kierunki rozwojowe wraz z celami i działaniami.

Zakres ładu ekologicznego

Cel główny: Czysty ekologicznie powiat z zachowanymi walorami środowiska

Cel: E. I. **Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa**

1. Edukacja ekologiczna na każdym etapie nauczania (wprowadzenie programu nauczania do przedszkoli i szkół).
2. Akcje informacyjne (media, imprezy, szkolenia).
3. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleń dla rolników z zakresu przyjaznego środowisku korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.
4. Rozwój turystyki kwalifikowanej (rz. Łyna) nieuciążliwej dla środowiska (turystyka piesza, rowerowa, kajakowa).
5. Promocja polderu w Sątopach (rozlewisko rz. Sajna) jako atrakcji turystycznej.
6. Promocja i ochrona bocianiego szlaku.

Zakres ładu ekologicznego c. dalszy

Cel główny: Czysty ekologicznie powiat z zachowanymi walorami środowiska

Cel: E.II. Likwidacja zagrożeń środowiska.

1. Egzekwowanie przepisów w zakresie ochrony i kształtowania środowiska.
2. Utworzenie systemu gospodarki odpadami.
  - 2.1. Ograniczenie ilości odpadów.
  - 2.2. Segregacja odpadów u źródeł.
  - 2.3. Transport odpadów.
  - 2.4. Utylizacja
  - 2.5. Likwidacja mogielnika w Sępopolu i Wozławkach.
  - 2.6. Likwidacja dzikich wysypisk.
3. Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej.
  - 3.1. Zwodociągowanie i poprawa jakości wody pitnej (centralne systemy zaopatrzenia w wodę).
  - 3.2. Skanalizowanie obszaru powiatu.
  - 3.3. Pełne wykorzystanie istniejących oczyszczalni ścieków - modernizacja oczyszczalni przeciążonych.
  - 3.4. Budowa oczyszczalni w powiecie (komunalnych, przydomowych).
  - 3.5. Prawidłowa gospodarka osadami ściekowymi.
  - 3.6. Przywrócenie prawidłowych stosunków wodnych.
  - 3.7. Ograniczenie spływu powierzchniowego.
  - 3.8. Podczyszczanie wód kanalizacji deszczowej.
4. Likwidacja zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji.
  - 4.1. Centralne systemy grzewcze.
  - 4.2. Wykorzystanie odnawialnych i ekologicznych źródeł energii.
  - 4.3. Wykorzystanie paliw przyjaznych środowisku do celów grzewczych.
  - 4.4. Gazyfikacja.
5. Wyposażenie Powiatowej Straży Pożarnej w sprzęt ratownictwa ekologicznego.
6. Ścisła współpraca z obwodem kaliningradzkim w zakresie ochrony, kształtowania i zagrożeń środowiska.

Cel: E. III. Powiększenie obszarów zieleni.

1. Zalesianie gleb nieprzydatnych rolniczo.
2. Zalesianie gruntów nie wykorzystywanych rolniczo.
3. Dbalność o zielenie osiedlową.
4. Zwiększanie obszarów zieleni urządzonej.
5. Korytarze ekologiczne.

Zakres ładu gospodarczego

Cel główny : Ośrodek produkcji i przetwórstwa płodów rolnych, nieuciążliwej produkcji i współpracy przygranicznej

Cel: G. I. **Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.**

- 1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości**
  - 1.1. Rozwój wymiany gospodarczej z obwodem kaliningradzkim i krajami nadbałtyckimi
  - 1.2. Rozwój instytucji współpracujących z biznesem (np. izby gospodarcze, agencje rozwoju regionalnego)
  - 1.3. Tworzenie instytucji gwarancji kredytowej
  - 1.4. Gospodarcze Centrum Informacyjno – Szkoleniowe
  - 1.5. Rozwój przemysłu „ high – tech”
  - 1.6. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości w gminach
- 2. Tworzenie warunków rozwoju rolnictwa**
  - 2.1. Nakreślenie kierunków rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa
  - 2.2. Tworzenie warunków do rozwoju zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego
  - 2.3. Wspieranie tworzenia grup producenckich
  - 2.4. Wspieranie tworzenia bazy usług okolorolniczych
- 3. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki**
  - 3.1. Utworzenie Centrum Informacji i Promocji Turystycznej
  - 3.2. Wzbogacenie i uporządkowanie infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej:
    - 3.2.1. Rozwój szlaków rowerowych, pieszych i kajakowych z uwzględnieniem szlaku bocianich gniazd
    - 3.2.2. Budowa infrastruktury turystycznej nad rzeką Łyną i jeziorem Kinkajmy
    - 3.2.3. Uruchomienie sezonowego przejścia granicznego na Łynie w miejscowości Ostre Bardo
    - 3.2.4. Wykorzystanie rozlewiska Łyny w Stopkach w celach rekreacyjnych
    - 3.2.5. Budowa ośrodka sportów zimowych w Pareżkach
    - 3.2.6. Polder w Sątopach
    - 3.2.7. Stopnie wodne na Łynie
    - 3.2.8. Centrum rekreacji i wypoczynku w byłym Towarzystwie Przyjaciół Dzieci
  - 3.3. Wspieranie rozwoju usług turystycznych i agroturystycznych
    - 3.3.1. Targi przygraniczne
    - 3.3.2. Dni Bartoszy, Górowa Hławeckiego, Sępopola i Bisztynka
    - 3.3.3. Zawody hippiczne
  - 3.4. Organizacja atrakcyjnych imprez , ogłoszenie konkursu na imprezę charakterystyczną dla powiatu bartoszyckiego
  - 3.5. Promowanie działalności związanej z wytwarzaniem pamiątek

Zakres ładu gospodarczego cd.

4. Rozbudowa infrastruktury

- 4.1. Gospodarcze wykorzystanie zasobów naturalnych – kopalin (kruszywo, kreda, ropa, gaz, drzewostan)
- 4.2. Wspieranie działań związanych z budową elektrowni wodnych na rzece Łynie
- 4.3. Program rozwoju i modernizacji dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie powiatu
- 4.4. Wodociągowanie wsi i modernizacja wodociągów miejskich
- 4.5. Poprawa systemu (w szerokim pojęciu) komunikacji w powiecie
- 4.6. Opracowanie systemu kanalizacji sanitarnej z oczyszczalniami w powiecie
- 4.7. Opracowanie systemu zagospodarowania i utylizacji odpadów stałych
- 4.8. Oświetlenie ulic w powiecie
- 4.9. Gazyfikacja

Cel: G. II. Aktywizacja gospodarcza powiatu i zwalczanie bezrobocia .

1. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia .
  - 1.1. Szkolenia dotyczące możliwości pozyskiwania środków pomocowych i innych funduszy .
  - 1.2. Działania na rzecz uaktywnienia bezrobotnych
  - 1.3. Wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców.
2. Promocja powiatu i gmin, tworzenie sprzyjającego klimatu dla inwestorów i mieszkańców

Cel: G. III. Dobre zarządzanie w powiecie i gminach.

1. Przyjazne urzędy .
2. Nowe formy organizacji i obsługi mieszkańców i inwestorów przez urzędy i jednostki organizacyjne samorządów .
3. Utworzenie systemu informacji o powiecie i gminach oraz usprawnienie współpracy z otoczeniem .
4. Poprawa wyposażenia i warunków pracy w urzędach i jednostkach organizacyjnych .
5. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji pracowników samorządowych i radnych.

Zakres ładu społecznego

Cel główny: Aktywne uczestnictwo mieszkańców w życiu powiatu

Cel: S. I. Zminimalizowanie bezrobocia i podniesienie świadomości obywatelskiej

1. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców powiatu
  - 1.1. Organizowanie kursów, szkoleń i innych form kształcenia, finansowanych przez urzędy pracy, pracodawców i ze środków własnych
  - 1.2. Uspołecznienie podejmowania decyzji dzięki poprawie komunikacji na linii władza – mieszkańcy:
    - 1.2.1. Funkcjonowanie powiatowej telewizji kablowej, samorządowego organu prasowego,
    - 1.2.2. Organizowanie cyklicznego forum dyskusyjnego nad przyszłością powiatu,
    - 1.2.3. Wydawanie okolicznościowych informatorów i folderów powiatu.
2. Współpraca międzynarodowa
  - 2.1. Nawiązanie układów partnerskich z krajami członkowskimi Unii i kandydującymi

Cel: S. II. Spójna polityka oświatowa.

1. Kształcenie zawodowe zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy poprzez racjonalizację sieci szkół i tworzenie nowych kierunków kształcenia.
2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży:
  - 2.1. Utworzenie powiatowego funduszu stypendialnego,
  - 2.2. Utworzenie i funkcjonowanie bursy międzyszkolnej,
  - 2.3. Dostęp do internetu,
  - 2.4. Biblioteka w każdej wsi,
  - 2.5. Rozwój bazy sportowej na wsi,
  - 2.6. Budowa centrum sportowo – rekreacyjnego
    - 2.6.1. Pływalnia
    - 2.6.2. Hala widowiskowo-sportowa
  - 2.7. Rozwój sportu szkolnego poprzez poprawę bazy, organizowanie imprez powiatowych, wprowadzenie karnetu sportowego.
3. Organizacja „zielonych szkół”.
4. Tworzenie warunków rozwoju szkolnictwa niepublicznego.
5. Utworzenie Centrum Szkoleniowego w Górowie Ilaweckim dla Młodzieży z Europy Środkowo-Wschodniej.
6. Utworzenie wyższej szkoły zawodowej – niepublicznej w Bartoszycach

Cel: S. III. Wykorzystanie wielokulturowości powiatu.

1. Utworzenie Centrum Szkoleniowego w Górowie Ilaweckim dla Młodzieży z Europy Środkowo-Wschodniej.
2. Udział w programach międzynarodowych.
3. Organizacja Festiwalu kulturalnego „Razem, czy obok siebie” jako elementu kształtowania postawy tolerancji i budowy przyszłości Małej Ojczyzny i wspólnej Europy.
4. Włączenie towarzystw kulturalnych, mniejszości narodowych i kościołów różnych wyznań do realizacji celów społecznych powiatu.

Zakres ładu społecznego c. dalszy

Cel główny: Aktywne uczestnictwo mieszkańców w życiu powiatu

Cel: S. IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia

1. Utworzenie Centrum Powiadamiania Ratunkowego w Bartoszycach
2. Doposażenie służb ratowniczych (PSP, pogotowie ratunkowe, policja)
3. Zainicjowanie obywatelskich form poprawy bezpieczeństwa publicznego
  - 3.1. Programy osiedlowe („bezpieczne osiedle”)
  - 3.2. Parkingi społeczne
  - 3.3. Monitoring miejsc szczególnie zagrożonych
4. Ograniczenie zakresu patologii społecznych
  - 4.1. Organizowanie świetlic terapeutycznych w szkołach
  - 4.2. Propagowanie zdrowego stylu życia
  - 4.3. Stworzenie sprawnych systemów pomocy dla osób uzależnionych (poradnie, ośrodki)
  - 4.4. Zahamowanie napływu taniego alkoholu z Rosji
  - 4.5. Organizowanie czasu wolnego młodzieży:
    - 4.5.1. Kluby osiedlowe
    - 4.5.2. Zajęcia pozalekcyjne (sport, koła zainteresowań itp.)
5. Poprawa jakości i dostępności usług medycznych
  - 5.1. Szkolenie personelu medycznego
  - 5.2. Tworzenie racjonalnej sieci ośrodków zdrowia
  - 5.3. Upowszechnianie badań profilaktycznych:
    - 5.3.1. Gabinet stomatologiczny w każdej szkole
    - 5.3.2. Wszechstronne i powszechne badania profilaktyczne populacji powiatu
    - 5.3.3. Profilaktyka chorób nowotworowych i układu krążenia
6. Dobrze zorganizowana pomoc społeczna
  - 6.1. Monitorowanie środowisk – osób (w powiecie) oczekujących na pomoc
  - 6.2. Pozyskiwanie środków i organizowanie dożywiania dzieci w szkołach
  - 6.3. Pozyskiwanie środków i organizowanie wszechstronnej pomocy osobom o niskim standardzie socjalnym
7. Rozwój budownictwa socjalnego: mieszkania zastępcze, Towarzystwo Budownictwa Społecznego
8. Minimalizacja skutków patologii społecznych
  - 8.1. Zmiana mentalności mieszkańców w zakresie niskiej zaradności, postaw roszczeniowych i pokoleniowych przyzwyczajęń do korzystania z pomocy społecznej
  - 8.2. Praca terapeutyczna z rodzinami patologicznymi

Zakres ładu przestrzennego

Cel główny: Zabezpieczenie walorów przyrodniczych i kulturalnych dzięki rozwojowi infrastruktury

Cel: P. I. Budowa pełnej infrastruktury technicznej miast i wsi powiatu

1. Program rozwoju i modernizacji dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych na terenie powiatu
  - 1.1. Budowa obwodnic w Bartoszycach i innych miastach powiatu
  - 1.2. Poprawa systemu komunikacji w powiecie
  - 1.3. Utrzymanie właściwego stanu nawierzchni dróg w powiecie
2. System zagospodarowania i utylizacji odpadów stałych
3. Opracowanie systemu kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią w powiecie
4. Wodociągowanie wsi i modernizacja wodociągów miejskich
5. Zagospodarowanie Łyny – elektrownie wodne
6. Odpowiednie oświetlenie ulic w powiecie
7. Gazyfikacja
8. Likwidacja barier architektonicznych
9. Zmiana siedziby starostwa

Cel: P. II. Estetyzacja miast, wsi i zagród w powiecie

1. Likwidacja szpecących obiektów gospodarczych i ogrodzeń
2. Wyremontowanie kompleksów obiektów zabytkowych i funkcjonalnych
3. Opracowanie i wdrożenie programu porządkowania wsi (elewacje, chodniki, zieleń, oświetlenie)
4. Utworzenie funduszu małych grantów na poprawę estetyki osiedli i wsi.
5. Uaktywnienia mieszkańców w kierunku poprawy estetyki obejść, mieszkań i otoczenia – organizowanie konkursów itp.
6. Utworzenie stowarzyszenia ochrony zabytków

Cel: P. III. Rozwój infrastruktury turystycznej.

1. Rozwój ścieżek rowerowych, szlaków pieszych i kajakowych, z uwzględnieniem szlaku bocianich gniazd.
2. Budowa infrastruktury turystycznej nad rzeką Łyną i jeziorem Kinkajmy
3. Wykorzystanie rozlewiska Łyny w Stopkach na cele rekreacyjne.
4. Budowa ośrodka sportów zimowych w Pareżkach.
5. Pomoc w organizacji „Zielonych szkół”.

V. Plan operacyjny strategii – syntetyczny przegląd planowania operacyjnego

Przy opracowaniu przeglądu planowania operacyjnego uwzględniono wstępne założenie, że strategia powiatowa realizowana będzie, zgodnie z deklaracjami władz gmin, z udziałem gmin. Sposób sformalizowania tego jest sprawą otwartą. Takie założenie pozwoliło na opracowanie planu operacyjnego strategii z wiązką celów, zadań i działań możliwych do zrealizowania nie tylko przez powiat, ale poszczególne gminy i inne podmioty.

Ład ekologiczny. Cel główny: **Czysty ekologicznie powiat z zachowanymi walorami środowiska**

Cel: E.. I. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Edukacja ekologiczna na każdym etapie nauczania (wprowadzenie programu nauczania do przedszkoli i szkół).	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Powiat, gminy, dyrektorzy placówek oświatowych
2. Akcje informacyjne (media, imprezy, szkolenia).	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleń dla rolników z zakresu przyjaznego środowiska korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Ośrodki Doradztwa Rolniczego, powiat, gminy
4. Rozwój turystyki kwalifikowanej (rz. Łyna) nieuciążliwej dla środowiska (turystyka piesza, rowerowa, kajakowa).	x	x	x	x	x												Powiat, gminy, właściciele ośrodków wypoczynkowych
5. Promocja polderu w Sątopach (rozlewisko rz. Sajna) jako atrakcji turystycznej.	x	x	x	x	x												
6. Promocja i ochrona bocianiego szlaku.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Powiat, gminy, właściciele ośrodków wypoczynkowych, gospodarstwa agroturystyczne

Ład ekologiczny. Cel główny: **Czysty ekologicznie powiat z zachowanymi walorami środowiska**

Cel: E.II. Likwidacja zagrożeń środowiska.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Działania																
1. Egzekwowanie przepisów w zakresie ochrony i kształtowania środowiska.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Woj. Inspektor Ochrony Środowiska, powiat, gminy
2. Utworzenie systemu gospodarki odpadami.	x	x	x	x	x											powiat, gminy, mieszkańcy, przedsiębiorstwa utylizacji, wytwórcy odpadów
2.1. Ograniczenie ilości odpadów.	x	x	x	x	x											powiat, gminy, mieszkańcy,
2.2. Segregacja odpadów u źródeł.	x	x	x	x	x											
2.3. Transport odpadów.	x	x	x	x	x											gminy, przedsiębiorstwa utylizacji
2.4. Utylizacja	x	x	x	x	x											
2.5. Likwidacja mogielnika w Sępopolu i Wozławkach.					x											gminy, wytwórcy odpadów
2.6. Likwidacja dzikich wysypisk.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy
3. Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3.1. Zwodociągowanie i poprawa jakości wody pitnej (centralne systemy zaopatrzenia w wodę).	x	x	x	x	x											gminy, użytkownicy oczyszczalni
3.2. Skanalizowanie obszaru powiatu.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3.3. Pełne wykorzystanie istniejących oczyszczalni ścieków - modernizacja oczyszczalni przeciążonych.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						
3.4. Budowa oczyszczalni w powiecie (komunalnych, przydomowych).	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, użytkownicy i właściciele obiektów
3.5. Prawidłowa gospodarka osadami ściekowymi.	x	x	x	x	x											użytkownicy oczyszczalni, gminy
3.6. Przywrócenie prawidłowych stosunków wodnych.	x	x	x	x	x											powiat, gminy, WZIR
3.7. Ograniczenie splywu powierzchniowego.			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, WIOS,
3.8. Podczyszczanie wód kanalizacji deszczowej.						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, zarządcy dróg

Cel: E.II. Likwidacja zagrożeń środowiska c. dalszy	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
4. Likwidacja zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
4.1. Centralne systemy grzewcze.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy
4.2. Wykorzystanie odnawialnych i ekologicznych źródeł energii.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, NFOS, właściciele obiektów, inwestorzy
4.3. Wykorzystanie paliw przyjaznych środowisku do celów grzewczych.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
4.4. Gazyfikacja.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, zakłady gazownicze
5. Wyposażenie Powiatowej Straży Pożarnej w sprzęt ratownictwa ekologicznego	x	x	x														powiat
6. Ścisła współpraca z obwodem kaliningradzkim w zakresie ochrony, kształtowania i zagrożeń środowiska.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WIOS, powiat, wojewoda

Cel: E. III. Powiększenie obszarów zieleni.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Zalesianie gleb nieprzydatnych rolniczo.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, właściciele gruntów, nadleśnictwa
2. Zalesianie gruntów nie wykorzystywanych rolniczo.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3. Dbalność o zielenią osiedlową.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	zarządcy osiedli
4. Zwiększanie obszarów zieleni urządzonej.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, właściciele gruntów
5. Korytarze ekologiczne.					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Wydział Ochrony Środowiska UW, gminy

Ład gospodarczy. Cel główny: **Ośrodek produkcji i przetwórstwa płodów rolnych, nieuciążliwej produkcji i współpracy przygranicznej**

Cel: G. I. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości																	
1.1. Rozwój wymiany gospodarczej z obwodem kaliningradzkim i krajami nadbałtyckimi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, przedsiębiorcy, samorządy gospodarcze	
1.2. Rozwój instytucji współpracujących z biznesem (np. izby gospodarcze, agencje rozwoju regionalnego)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
1.3. Tworzenie instytucji gwarancji kredytowej	x	x	x	x	x											powiat, gminy,	
1.4. Gospodarcze Centrum Informacyjno – Szkoleniowe	x	x	x													powiat, przedsiębiorcy	
1.5. Rozwój przemysłu „high – tech”	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	przedsiębiorcy, gminy	
1.6. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości w gminach				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, przedsiębiorcy	
2. Tworzenie warunków rozwoju rolnictwa																	
2.1. Nakreślenie kierunków rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa	x	x														Ministerstwo Rolnictwa, powiat, Ośrodek Doradztwa Rolnego	
2.2. Tworzenie warunków do rozwoju zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego	x	x	x	x	x											powiat, gminy, ODR	
2.3. Wspieranie tworzenia grup producenckich	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	rolnicy, producenci, ODR	
2.4. Wspieranie tworzenia bazy usług okolorolniczych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	inwestorzy, służby gmin	

Cel: G. I. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego - ciąg dalszy	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
3. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki																
3.1. Utworzenie Centrum Informacji i Promocji Turystycznej	x	x	x													gminy, powiat
3.2. Wzbogacenie i uporządkowanie infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej:	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat, województwo, inwestorzy
3.2.1. Rozwój szlaków rowerowych, pieszych i kajakowych z uwzględnieniem szlaku bocianich gniazd	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3.2.2. Budowa infrastruktury turystycznej nad rzeką Łyną i jeziorem Kinkajmy	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3.2.3. Uruchomienie sezonowego przejścia granicznego na Łynie w miejscowości Ostre Bardo	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	państwo, powiat, gminy,
3.2.4. Wykorzystanie rozlewiska Łyny w Stopkach w celach rekreacyjnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gmina, inwestorzy
3.2.5. Budowa ośrodka sportów zimowych w Pareżkach											x	x	x	x	x	gmina, inwestorzy
3.2.6. Polder w Sątopach						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gmina, inwestorzy
3.2.7. Stopnie wodne na Łynie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					WZiR, inwestorzy
3.2.8. Centrum rekreacji i wypoczynku w byłym Towarzystwie Przyjaciół Dzieci						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gmina, inwestorzy
3.3. Wspieranie rozwoju usług turystycznych i agroturystycznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, ODR, województwo
3.3.1. Targi przygraniczne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	województwo, powiat, gminy,
3.3.2. Dni Bartoszyce, Górowa Hławeckiego, Sępopola i Bisztynka	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy
3.3.3. Zawody hippiczne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy
3.4. Organizacja atrakcyjnych imprez , ogłoszenie konkursu na imprezę charakterystyczną dla powiatu bartoszyckiego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, wytwórcy pamiątek
3.5. Promowanie działalności związanej z wytwarzaniem pamiątek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

Cel: G. I. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego - ciąg dalszy	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
4. Rozbudowa infrastruktury																
4.1. Gospodarcze wykorzystanie zasobów naturalnych – kopalin (kruszywo, kreda, ropa, gaz, drzewostan)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, inwestorzy
4.2. Wspieranie działań związanych z budową elektrowni wodnych na rzece Łynie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy
4.3. Program rozwoju i modernizacji dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie powiatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	DODP, zarządy dróg wojewódzkich, powiatowych, gminnych
4.4. Wodociągowanie wsi i modernizacja wodociągów miejskich	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy
4.5. Poprawa systemu (w szerokim pojęciu) komunikacji w powiecie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, PKS, PKP, właściciele prywatnych przedsiębiorstw przewozowych
4.6. Opracowanie systemu kanalizacji sanitarnej z oczyszczalniami w powiecie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat
4.7. Opracowanie systemu zagospodarowania i utylizacji odpadów stałych	x	x	x													gminy, powiat
4.8. Oświetlenie ulic w powiecie	x	x	x													gminy, rejon energetyczny, zarządcy dróg
4.9. Gazyfikacja	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	zakład gazowniczy, gminy

Cel: G. II. Aktywizacja gospodarcza powiatu i zwalczanie bezrobocia	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Wojewódzki i Powiatowy Urząd Pracy, gminy, powiat
1.1. Szkolenia dotyczące możliwości pozyskiwania środków pomocowych i innych funduszy .	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	województwo, powiat, Wojewódzki i Powiatowy Urząd Pracy
1.2. Działania na rzecz uaktywnienia bezrobotnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
1.3. Wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, ODR, Wojewódzki i Powiatowy Urząd Pracy
2. Promocja powiatu i gmin, tworzenie sprzyjającego klimatu dla inwestorów i mieszkańców	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy

Cel: G. III. Dobre zarządzanie w powiecie i gminach.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Przyjazne urzędy .	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat, delegatury urzędów centralnych i wojewódzkich
2. Nowe formy organizacji i obsługi mieszkańców i inwestorów przez urzędy i jednostki organizacyjne samorządów	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3. Utworzenie systemu informacji o powiecie i gminach oraz usprawnienie współpracy z otoczeniem	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
4. Poprawa wyposażenia i warunków pracy w urzędach i jednostkach organizacyjnych	x	x	x														
5. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji pracowników samorządowych i radnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

Ład społeczny. Cel główny: **Aktywne uczestnictwo mieszkańców w życiu powiatu**

Cel: S. I. Zminimalizowanie bezrobocia i podniesienie świadomości obywatelskiej.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców powiatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
1.1. Organizowanie kursów, szkoleń i innych form kształcenia, finansowanych przez urzędy pracy, pracodawców i ze środków własnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Wojewódzki i Powiatowy Urząd Pracy, powiat i gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy,
1.2. Uspołecznienie podejmowania decyzji dzięki poprawie komunikacji na linii władza – mieszkańcy:	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
1.2.1. Funkcjonowanie powiatowej telewizji kablowej, samorządowego organu prasowego,		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy	
1.2.2. Organizowanie cyklicznego forum dyskusyjnego nad przyszłością powiatu,	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat	
1.2.3. Wydawanie okolicznościowych informatorów i folderów powiatu.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
2. Współpraca międzynarodowa	x	x	x	x	x												
2.1. Nawiązanie układów partnerskich z krajami członkowskimi Unii i kandydującymi	x	x	x	x	x											powiat, gminy	

Cel: S. II. Spójna polityka oświatowa.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Kształcenie zawodowe zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy poprzez racjonalizację sieci szkół i tworzenie nowych kierunków kształcenia.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, dyrektorzy szkół średnich
2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży:	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
2.1. Utworzenie powiatowego funduszu stypendialnego,		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy,
2.2. Utworzenie i funkcjonowanie bursy międzyszkolnej,			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat
2.3. Dostęp do internetu,	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy
2.4. Biblioteka w każdej wsi,																	gminy
2.5. Rozwój bazy sportowej na wsi,	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x							
2.6. Budowa centrum sportowo – rekreacyjnego					x	x	x	x	x	x							powiat, gmin, inwestorzy
2.6.1. Pływalnia																	
2.6.2. Hala widowiskowo-sportowa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
2.7. Rozwój sportu szkolnego poprzez poprawę bazy, organizowanie igrzysk powiatowych, wprowadzenie karnetu sportowego.		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, szkoły
3. Organizacja „zielonych szkół”.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, szkoły
4. Tworzenie warunków rozwoju szkolnictwa niepublicznego.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	organizacje pozarządowe, powiat i gminy
5. Utworzenie Centrum Szkoleniowego w Górowie Ilaweckim dla Młodzieży z Europy Środkowo-Wschodniej.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat
6. Utworzenie wyższej szkoły zawodowej – niepublicznej w Bartoszycach																	Organizatorzy szkoły, powiat, gminy

Cel: S. III. Wykorzystanie wielokulturowości powiatu.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Utworzenie Centrum Szkoleniowego w Górowie Ilaveckim dla Młodzieży z Europy Środkowo-Wschodniej.		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat
2. Udział w programach międzynarodowych.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
3. Organizacja Festiwalu kulturalnego „Razem, czy obok siebie” jako elementu kształtowania postawy tolerancji i budowy przyszłości Małej Ojczyzny i wspólnej Europy.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat, organizacje pozarządowe	
4. Włączenie towarzystw kulturalnych, mniejszości narodowych i kościołów różnych wyznań do realizacji celów społecznych powiatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Powiat, gminy, organizacje pozarządowe	

Cel: S. IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Utworzenie Centrum Powiadamiania Ratunkowego w Bartoszczykach	x																powiat
2. Doposażenie służb ratowniczych (PSP, pogotowie ratunkowe, policja)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
3. Zainicjowanie obywatelskich form poprawy bezpieczeństwa publicznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
3.1. Programy osiedlowe („bezpieczne osiedle”)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, zarządy osiedli, policja, organizacje pozarządowe	
3.2. Parkingi społeczne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	zarządy osiedli, organizacje pozarządowe	
3.3. Monitoring miejsc szczególnie zagrożonych		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, powiat	

Cel: S. IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia - ciąg dalszy	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
4. Ograniczenie zakresu patologii społecznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
4.1. Organizowanie świetlic terapeutycznych w szkołach	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, dyrektorzy szkół ,
4.2. Propagowanie zdrowego stylu życia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, powiat, służba zdrowia
4.3. Stworzenie sprawnych systemów pomocy dla osób uzależnionych (poradnie, ośrodki)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, powiat, PCPR, ośrodki pomocy społecznej
4.4. Zahamowanie napływu taniego alkoholu z Rosji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		policja, służby celne
4.5. Organizowanie czasu wolnego młodzieży:	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
4.5.1. Kluby osiedlowe	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły
4.5.2. Zajęcia pozalekcyjne (sport, koła zainteresowań)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		powiat, gminy, szkoły
5. Poprawa jakości i dostępności usług medycznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		kasy chorych, powiat, województwo
5.1. Szkolenie personelu medycznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		kasy chorych, powiat, województwo
5.2. Tworzenie racjonalnej sieci ośrodków zdrowia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		kasy chorych, gminy, powiat
5.3. Upowszechnianie badań profilaktycznych:	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
5.3.1. Gabinet stomatologiczny w każdej szkole		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, powiat, lekarze, kasy chorych
5.3.2. Wszechstronne i powszechne badania profilaktyczne populacji powiatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		powiat, gminy, kasy chorych
5.3.3. Profilaktyka chorób nowotworowych i układu krążenia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		kasa chorych, służba zdrowia, powiat, gminy

Cel: S. IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia - ciąg dalszy	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
6. Dobrze zorganizowana pomoc społeczna	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
6.1. Monitorowanie środowisk – osób (w powiecie) oczekujących na pomoc	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	PCPR, ośrodki pomocy społecznej
6.2. Pozyskiwanie środków i organizowanie dożywiania dzieci w szkołach	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, PCPR, ośrodki pomocy społecznej
6.3. Pozyskiwanie środków i organizowanie wszechstronnej pomocy osobom o niskim standardzie socjalnym	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
7. Rozwój budownictwa socjalnego: mieszkania zastępcze, Towarzystwo Budownictwa Społecznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, Towarzystwa Budownictwa Społecznego
8. Minimalizacja skutków patologii społecznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	PCPR, policja
8.1. Zmiana mentalności mieszkańców w zakresie niskiej zaradności, postaw roszczeniowych i pokoleniowych przyzwyczajęń do korzystania z pomocy społecznej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe
8.2. Praca terapeutyczna z rodzinami patologicznymi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

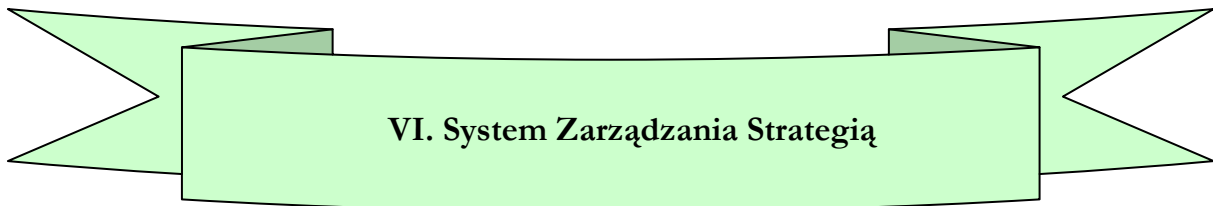
Ład przestrzenny. Cel główny: **Zabezpieczenie walorów przyrodniczych i kulturalnych dzięki rozwojowi infrastruktury**

Cel: P. I. Budowa pełnej infrastruktury technicznej miast i wsi powiatu.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
Działania																	
1. Program rozwoju i modernizacji dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych na terenie powiatu		x	x	x													województwo, powiat, gminy
1.1. Budowa obwodnic w Bartoszycach i innych miastach powiatu				x	x	x	x	x	x	x							województwo, powiat, gminy, zarządcy dróg,
1.2. Poprawa systemu komunikacji w powiecie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		powiat, gminy, PKS, PKP, właściciele przedsiębiorstw przewozowych
1.3. Utrzymanie właściwego stanu nawierzchni dróg w powiecie	x	x	x	x													zarządcy dróg
2. System zagospodarowania i utylizacji odpadów stałych	x	x	x	x													gminy
3. Opracowanie systemu kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią w powiecie	x	x	x	x													
4. Wodociągowanie wsi i modernizacja wodociągów miejskich	x	x	x	x	x												
5. Zagospodarowanie Łyny – elektrownie wodne		x	x	x													WZMiUW, zakład energetyczny
6. Oświetlenie ulic w powiecie			x	x	x	x	x	x	x	x							rejon energetyczny, zarządcy dróg
7. Gazyfikacja		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		gminy, zakład gazowniczy
8. Likwidacja barier architektonicznych					x	x	x										Właściciele obiektów, PCPR
9. Zmiana siedziby starostwa		x	x														powiat

Cel: P. II. Estetyzacja miast, wsi i zagród w powiecie.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Działania																
1. Likwidacja szpecących obiektów gospodarczych i ogrodzeń	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	państwowy nadzór budowlany, gminy
2. Wyremontowanie kompleksów obiektów zabytkowych i funkcjonalnych			x	x	x	x	x	x	x	x					zarządcy budynków	
3. Opracowanie i wdrożenie programu porządkowania wsi (elewacje, chodniki, zieleń, oświetlenie)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					gminy, zarządcy dróg, zarządcy osiedli	
4. Utworzenie funduszu małych grantów na poprawę estetyki osiedli i wsi.			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gmina, powiat, zarządcy osiedli	
5. Uaktywnienia mieszkańców w kierunku poprawy estetyki obejść, mieszkań i otoczenia – organizowanie konkursów itp.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	slużby gmin i powiatu, ODR	
6. Utworzenie stowarzyszenia ochrony zabytków		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy	

Cel: P. III. Rozwój infrastruktury turystycznej.	Harmonogram															Podmiot odpowiedzialny
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Działania																
1. Rozwój ścieżek rowerowych, szlaków pieszych i kajakowych, z uwzględnieniem szlaku bocianich gniazd.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gminy, właściciele ośrodków wypoczynkowych	
2. Budowa infrastruktury turystycznej nad rzeką Łyną i jeziorem Kinkajmy			x	x	x										gminy, właściciele ośrodków wypoczynkowych	
3. Wykorzystanie rozlewiska Łyny w Stopkach na cele rekreacyjne.		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	gmina, inwestorzy	
4. Budowa ośrodka sportów zimowych w Pareżkach.				x	x	x	x								gmina, inwestorzy	
5. Pomoc w organizacji „Zielonych szkół”.		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	powiat, gminy, szkoły	

VI. System Zarządzania Strategią

Opracowanie strategii rozwoju powiatu, zakończone Uchwałą Rady o przyjęciu dokumentu Strategii i przystąpieniu do jej realizacji, stawia przed władzami powiatu (i gmin – zgodnie z deklaracjami) konieczność:

- ♣ określenia sposobów jej realizacji,
- ♣ obserwacji realizacji celów i zadań
- ♣ aktualizacji strategii.

Określenie systemu zarządzania Strategią jest bardzo ważnym, lecz często niedocenianym elementem Agendy 21. Decyduje on bowiem o tym, czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji Strategii będzie rosnąć czy słabnąć.

VI.1. Określenie sposobów realizacji Strategii

Jakie zadania stoją przed władzami w zakresie ustalenia sposobów realizacji Strategii?

- a Należy rozstrzygnąć, czy realizację strategii przejmą dotychczasowe struktury organizacyjne, czy ze względu na stopień złożoności zadań, współdziałania między różnymi podmiotami oraz możliwość wykorzystania potencjału społecznego, należy zaproponować nowe struktury. Ważne, aby niezależnie od wyboru nowej czy starej struktury, wskazać zespół i koordynatora (osobę, wydział, referat, komisję) realizacji strategii. Zespół ten musi posiadać wystarczająco silną pozycję kompetencyjną, aby móc wprowadzić w życie strategię, która – z natury – jest zbiorem działań nietypowych, wymykających się rutynie funkcjonowania gremiów zarządczych i wykonawczych. Dodatkowo, jeśli uwzględnić w realizacji strategii niezależne przecież od powiatu samorządy gminne, które przystąpią do realizacji strategii, konieczność koordynacji rośnie. Określone w strategii zadania muszą znaleźć konkretnych i odpowiedzialnych adresatów (podmioty odpowiedzialne za ich realizację). Należy też rozwijać zróżnicowane i odpowiednie do zadań formy współpracy, często z administracją województwa, innymi gminami i administracją rządową

- b Należy rozstrzygnąć, w jaki sposób będą podejmowane decyzje w Radzie Powiatu:
- czy uchwalany co roku budżet stanowi finansowy obraz realizacji zadań wynikających ze strategii,
  - czy pokusić się o wdrożenie Wieloletnich Planów Inwestycyjnych, które precyzyjnie określą dochody i wydatki, w tym zamierzenia inwestycyjne w perspektywie kilku lat,
  - czy wdrożyć budżet zadaniowy (budżet programów), umożliwiającą w sposób systemowy wybór najkorzystniejszych działań i zamierzeń i poprawę?
- c Należy ustalić stały monitoring realizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu jako narzędzie oceny stopnia jej realizacji. Monitoring obejmuje systematyczną obserwację i ocenianie skuteczności strategii oraz warunków zewnętrznych i wewnętrznych, w tym zwłaszcza specjalnie dobranych elementów i aspektów. Służyć powinien on do:
- rozpoznania, wg jakiego scenariusza postępuje rozwój (zmiany struktur społeczno-gospodarczych i przestrzennych), zwłaszcza ostrzeganiu przed zagrożeniami,
  - wykrycia sytuacji, wymagającej podjęcia decyzji o korekcie lub o zmianie strategii,
  - wykrycia zbliżania się momentu „rozwidleń” dróg rozwoju, ewentualnie innych sytuacji, wymagających podjęcia decyzji strategicznych.
  - oceny stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych, co umożliwi wskaźnikowy system monitorowania strategii.
- d W przypadku strategii zrównoważonego rozwoju jako elementu procesu Agendy 21, niezwykle istotny jest społeczny system monitorowania jakościowych zmian w mieście, w tym **stopnia społecznej satysfakcji** z realizacji celów wyznaczonych przez strategię.
- e Proponuje się zastosowanie następującego trybu postępowania:
- Raz lub dwa razy w roku Zarząd Powiatu zdawać będzie Radzie sprawozdanie z postępów w realizacji Strategii
  - W tym celu ustanowiony będzie wskaźnikowy system obserwacji (monitorowania) postępów oraz okoliczności zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na skuteczność wdrażania i realizacji strategii.
  - Podobnie, co najmniej dwa razy w roku powinien być dokonywany - w ramach monitoringu strategii - przegląd celów i zadań strategicznych oraz postępów i trudności w realizacji Strategii przez grupę, która na warsztatach tworzyła Strategię (proponowana jest kontynuacja jej pracy np. jako **Komitet (Stowarzyszenie, Rada, Komisja) „Agenda 21”**).

- f W procesie wdrażania strategii, poza procesem planowania operacyjnego należy:
- prowadzić działalność informacyjno-promocyjna, tj. informowanie opinii publicznej, zwłaszcza aktywnej części powiatowej wspólnoty,
  - koordynować i organizować działania, ich przygotowanie i wzmocnienie stopnia zaangażowania uczestników procesu, m.in. poprzez delegowanie zadań do małych zespołów w celu przygotowania i wdrażania konkretnych projektów i programów.
- g Na efektywność procesu realizacyjnego wpływają też szkolenia podnoszące poziom świadomości i umiejętności ludzi zaangażowanych w realizację strategii.
- h Należy uwzględnić system aktualizacji strategii jako działanie wprzęgnięte w system: ze względu na długookresowy charakter planowania, następujące szybkie zmiany prawne, organizacyjne, wreszcie elastyczność w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

VI.2. Monitoring strategii

Ważnym instrumentem sprawdzającym realizację stanie się specjalnie opracowany **wskaźnikowy system monitorowania strategii**. Jego zadaniem jest pomoc w określaniu stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz monitorowanie postępu procesu zrównoważonego rozwoju powiatu. W tabeli poniżej określono przykładowe wskaźniki oraz inne informacje.

Wskaźnikowy system monitorowania Strategii

Ład ekologiczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: E.I. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa		
1. Edukacja ekologiczna na każdym etapie nauczania (wprowadzenie programu nauczania do przedszkoli i szkół).	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczestników szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej, - Liczba uczestników konkursów ekologicznych, - Liczba korzystających ze ścieżki dydaktycznej, - Procent mieszkańców gminy objętych programem, - Ilość imprez ekologicznych, - Procent mieszkańców biorących udział w imprezach ekologicznych, - Ilość wspólnych (szkoły+organizacje pozarząd.+gmina) działań ekologicznych na terenie gminy, - Ilość zielonych szkół funkcjonujących na terenie gminy 	Służby powiatu i gmin, informacje od podmiotów szkolących, organizacji pozarządowych, szkoły
2. Akcje informacyjne (media, imprezy, szkolenia).	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczestników szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej, - Liczba uczestników konkursów ekologicznych, - Liczba korzystających ze ścieżki dydaktycznej, - Procent mieszkańców gminy objętych programem, - Ilość imprez ekologicznych - Ilość przeprowadzonych akcji i ich uczestników 	Służby powiatu i gmin, informacje od podmiotów szkolących, organizacji pozarządowych, szkoły
3. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleń dla rolników z zakresu przyjaznego środowiska korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba szkoleń rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin - Liczba przeszkolonych rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin 	Służby powiatu, ODR,
4. Rozwój turystyki kwalifikowanej (rz. Łyna) nieuciążliwej dla środowiska (turystyka piesza, rowerowa, kajakowa).	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość turystów korzystających ze szlaków Łyny. 	Służby gmin i powiatu
5. Promocja polderu w Sątopach (rozlewisko rz. Sajna) jako atrakcji turystycznej.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość wydanych map, folderów, - Ilość gości strony www. 	Służby gminy,
6. Promocja i ochrona bocianiego szlaku.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość turystów korzystających z bocianiego szlaku 	Służby gmin i powiatu

Ład ekologiczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: E.II. Likwidacja zagrożeń środowiska.		
1. Egzekwowanie przepisów w zakresie ochrony i kształtowania środowiska.	- Ilość wydanych decyzji administracyjnych dot. ochrony i kształtowania środowiska.	Służby gmin, powiatu, WIOŚ, SANEPID
2. Utworzenie systemu gospodarki odpadami.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość odzyskanych surowców wtórnych, liczba mieszkańców objętych programem segregacji odpadów - Ilość specjalistycznych środków transportu i ilość km/ton - Ilość wykorzystanych odpadów, ilość odpadów zutylizowanych. - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów stałych - Wskaźniki zanieczyszczenia wód podziemnych i gleb w relacji do norm krajowych i UE 	Służby gmin i powiatu, administratorzy wysypisk, podmioty gospodarcze działające w celu odzysku surowców wtórnych, WUS
3. Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość nowopodłączonych gospodarstw - Długość sieci kanalizacyjnych - Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków - Ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków - Ilość zagospodarowanych osadów ściekowych - Ilość nowowybudowanych separatorów - Ilość odbiorców podłączonych do sieci kanalizacyjnej, - % powierzchni powiatu objętej siecią kanalizacyjną, - Ładunek zanieczyszczeń trafiający z powiatu do odbiorników, Ilość odbieranych ścieków do kanalizacji 	Służby gmin i powiatu, WIOŚ, WUS
4. Likwidacja zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość podłączonych gospodarstw domowych do sieci c.o. - Ilość kW wytworzonych i oddanych do sieci pochodzących z odnawialnych źródeł energii - Ilość zmodernizowanych kotłowni przystosowanych do paliw przyjaznych środowisku - Ilość odbiorców podłączonych do sieci gazowej - Procent powierzchni powiatu objętej siecią gazową 	Służby gmin i powiatu, WIOŚ, WUS
5. Wyposażenie Powiatowej Straży Pożarnej w sprzęt ratownictwa ekologicznego	- Ilość nowego sprzętu zakupionego dla potrzeb ratownictwa ekologicznego.	Służby powiatu i gmin
6. Ścisła współpraca z obwodem kaliningradzkim w zakresie ochrony, kształtowania i zagrożeń środowiska.	- Podjęte działania w zakresie ochrony środowiska wspólnie z obwodem kaliningradzkim	Służby powiatu i gmin

Ład ekologiczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: E.III. Powiększenie obszarów zieleni.		
1. Zalesianie gleb nieprzydatnych rolniczo.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość ha zalesionych - Procent lesistości gminy - Liczba zalesionych nowych gruntów - Stan fitosanitarny lasów w gminie - Powierzchnia utworzonych stref buforowych w ha 	Służby powiatu, Nadleśnictwo
2. Zalesianie gruntów nie wykorzystywanych rolniczo.	<ul style="list-style-type: none"> - Procent lesistości gminy - Liczba zalesionych nowych gruntów 	
3. Dbalność o zieleni osiedlową.	<ul style="list-style-type: none"> - Wyniki konkursów i ilość ich uczestników - Ilość organizowanych konkursów w zakresie zieleni przydomowej i balkonowej, - Liczba uczestników konkursów w zakresie zieleni przydomowej i balkonowej, 	Administratorzy osiedli, służby gmin
4. Zwiększanie obszarów zieleni urządzonej.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość nowozałożonych obszarów zieleni urządzonej (w ha) - Ilość i powierzchnia zieleni zorganizowanej - Ilość organizowanych konkursów w zakresie zieleni przydomowej i balkonowej, - Liczba uczestników konkursów w zakresie zieleni przydomowej i balkonowej, - Ilość nasadzeń zieleni przyulicznej jako funkcji ochronnej i izolacyjnej 	Służby gmin, powiatu, administratorzy osiedli, zarządcy dróg
5. Korytarze ekologiczne.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość i powierzchnia utworzonych korytarzy ekologicznych. 	Nadleśnictwa, gminy

Ład gospodarczy – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: G.I. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.		
1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - Wielkość obrotu gospodarczego z zagranicą - Liczba powstałych instytucji współpracujących z biznesem, wspierających sektor biznesu /w tym MSP/, liczba stowarzyszonych podmiotów - Powstanie FPK, ilość udzielonych poręczeń - Ilość przeszkolonych - Ilość wdrożonych technologii „high – tech” - Ilość powstałych inkubatorów przedsiębiorczości i ilość objętych nimi uczestnikami 	WUS, powiat, gminy, samorządowe organizacje gospodarcze,
2. Tworzenie warunków rozwoju rolnictwa.	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie programu rozwoju rolnictwa - Ilość zakładów przetwórstwa nowopowstałych i zmodernizowanych - Ilość zatrudnionych osób w powstałych zakładach przetwórstwa - Wielkość obrotu gospodarczego zakładach przetwórstwa - Ilość grup producenckich, ilość uczestników grup producenckich - Wielkość obrotu gospodarczego grup producenckich - Ilość zakładów usługowych związanych z rolnictwem 	Powiat, samorzady gospodarcze, WUS, grupy producenckie
3. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki	<ul style="list-style-type: none"> - Powołanie i uruchomienie Centrum Informacji - Ilość utworzonych tras rowerowych, długość tras rowerowych - Ilość utworzonych szlaków pieszych, długość szlaków pieszych - Ilość uczestników korzystających z utworzonych szlaków i tras - Ilość uczestników korzystających z infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej - Ilość uczestniczących w targach podmiotów gospodarczych i zawartych transakcji - Ilość zorganizowanych imprez targowych, ilość wystawców 	Powiat, gminy, podmioty świadczące usługi turystyczne

Ład gospodarczy – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: G.I. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego – ciąg dalszy		
4. Rozbudowa infrastruktury	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość km wodociągów - Ilość stacji uzdatniania wody - Ilość nowopodłączonych gospodarstw - Długość sieci kanalizacyjnych - Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków - Ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków - Ilość zagospodarowanych osadów ściekowych - Ilość nowowybudowanych separatorów - Ilość odbiorców podłączonych do sieci kanalizacyjnej, - Ilość odbieranych ścieków do kanalizacji - Procent powierzchni powiatu objętej siecią kanalizacyjną, - Ładunek zanieczyszczeń trafiający z terenu powiatu do odbiorników - Ilość podłączonych gospodarstw domowych do sieci c.o. - Ilość kW wytworzonych i oddanych do sieci energetycznej pochodzących z odnawialnych źródeł energii - Ilość zmodernizowanych kotłowni przystosowanych do paliw przyjaznych środowisku - Ilość odbiorców podłączonych do sieci gazowej - Ilość zużywanego gazu z sieci - Procent powierzchni powiatu objętej siecią gazową - Długość oświetlonych dróg i ulic - Ilość dzikich wysypisk, ilość wywiezionych odpadów na składowiska (w tonach) - Ilość odzyskanych surowców wtórnych, liczba mieszkańców objętych programem segregacji odpadów - Ilość specjalistycznych środków transportu i ilość km/ton - Ilość wykorzystanych odpadów, ilość odpadów zutylizowanych. - Ilość pozyskiwanych surowców wtórnych - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów stałych - Wskaźniki zanieczyszczenia wód podziemnych i gleb w relacji do 	<p>Służby gmin i powiatu, WIOŚ, WUS, SANEPID, nadzór budowlany, Zakłady Energetyczne, Zakłady Gazownicze, producenci ciepła</p>

	norm krajowych i UE	
Ład gospodarczy – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: G.II. Aktywizacja gospodarcza powiatu i zwalczanie bezrobocia.		
1. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość osób objętych programem zwalczania bezrobocia - Ilość osób korzystających z kształcenia ustawicznego - Ilość przeprowadzonych szkoleń i przekwalifikowań, - Ilość środków finansowych przeznaczonych na tworzenie nowych miejsc pracy i przeszkolenia - Wielkość udzielonych przez gminy zachęt, zwolnień finansowych, - Procent dorosłych mieszkańców objętych szkoleniem - Wysokość funduszy pozyskanych na realizację zadań edukacyjnych - Liczba organizacji pozarządowych w zakresie edukacji 	Służby gmin i powiatu, PUP, organizacje pozarządowe, ODR, szkoły
2. Promocja powiatu i gmin, tworzenie sprzyjającego klimatu dla inwestorów i mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba prezentacji możliwości inwestowania w gminie liczba publikacji promocyjnych, - Liczba ofert inwestycyjnych, podjętych do realizacji, - Powierzchnia terenów uzbrojonych i oferowanych do zagospodarowania, - Liczba publikacji promocyjnych, - Wielkość nakładów na promocję w budżetach samorządów 	

Ład gospodarczy – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: G.III. Dobre zarządzanie w powiecie i gminach.		
G. III. Dobre zarządzanie w powiecie i gminach	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba form komunikacji samorządu z mieszkańcami - Średni czas realizacji wybranych zadań (spraw) w urzędach - Wdrożenie systemu zarządzania jakością - Stopień zadowolenia interesantów z obsługi urzędu - Ilość skarg na pracę urzędów - Wielkość środków finansowych z budżetu na wspieranie działalności organizacji pozarządowych - Liczba kontraktowanych usług w organizacjach pozarządowych - Ilość przeszkolonych pracowników samorządowych i radnych - Ilość informacji udzielanych zainteresowanym 	Służby powiatu i gmin,

Ład społeczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: S.I. Zminimalizowanie bezrobocia i podniesienie świadomości obywatelskiej.		
3. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość uczestników szkoleń i kursów - Emisja programów telewizji kablowej, - Ilość odbiorców programów telewizji lokalnej - Nakład lokalnej gazety samorządowej - Liczba spotkań i uczestników forum dyskusyjnego - Nakład i liczba tytułów wydawnictw promujących powiat - Ilość zwierząt objętych opieką w schronisku 	Służby powiatu, gmin, szkoły, organizacje pozarządowe, redakcje gazety i telewizji
4. Współpraca międzynarodowa	-	

Ład społeczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: S.II. Spójna polityka oświatowa.		
S. II. Spójna polityka oświatowa	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów i klas ze zmienionym programem kształcenia - Ilość przyznawanych corocznie stypendiów i wielkość środków finansowych przeznaczonych na stypendia - Ilość uczniów korzystających z zakwaterowania w bursie międzyszkolnej - Ilość stanowisk komputerowych w pracowniach komputerowych - Liczba funkcjonujących punktów bibliotecznych i woluminów - Liczba nowych obiektów sportowych na wsi - Ilość zawodów i imprez organizowanych w hali oraz liczba ich uczestników - Liczba uczniów korzystających z „Zielonych Szkół” - Liczba nowopowstałych szkół i uczelni – szkolnictwa niepublicznego 	Służby powiatu, gmin, szkoły, WUS,

Ład społeczny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: S.III. Wykorzystanie wielokulturowości powiatu.		
Działania		
S. III. Wykorzystanie wielokulturowości powiatu	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość młodzieży korzystającej z Centrum - ilość nawiązanych kontaktów międzynarodowych - Ilość uczestników programów międzynarodowych - Ilość uczestników Festiwalu i innych imprez 	Powiat, gminy, towarzystwa kulturalne

Cel: S.IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia.		
Działania		
S. IV. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość zgłoszeń i powiadomień Centrum Ratownictwa - Wielkość dofinansowania partycypującego w wyposażeniu Centrum - Ilość uczestników biorących udział w programie „bezpieczne osiedle” - Ilość zorganizowanych parkingów społecznych - Ilość punktów monitorowanych w miastach - Ilość świateł i uczestników zajęć terapeutycznych - Ilość punktów i osób korzystających z pomocy - Ilość klubów osiedlowych i uczestników zajęć klubowych - Ilość przeszkolonego personelu medycznego - Ilość gabinetów stomatologicznych - Ilość przebadanych osób, mieszkańców powiatu - Ilość wywiadów środowiskowych przeprowadzonych przez Opiekę Społeczną - Ilość dzieci objętych dożywianiem - Kwota pozyskanych zewnętrznych środków finansowych i liczba udzielonych zapomóg - Ilość odbytych zajęć terapeutycznych oraz uczestników biorących w nich udział 	Służby powiatu, gminy, Policja, zarządzający klubami, Kasy Chorych, WUS, PCPR

Ład przestrzenny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: P.I. Budowa pełnej infrastruktury technicznej miast i wsi powiatu.		
1. Program rozwoju i modernizacji dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> - Sporządzenie i zatwierdzenie planu do realizacji przez samorząd powiatu - Ilość km dróg oddanych do użytku - Wskaźnik ESS – przed i po wprowadzeniu zmian usprawniających - % powierzchni dróg objętych modernizacją i ulepszeniem nawierzchni - Nakłady wykorzystywane na modernizację dróg 	Służby powiatu i gmin, zarządcy dróg
2. System zagospodarowania i utylizacji odpadów stałych.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość dzikich wysypisk, ilość wywiezionych odpadów na składowiska (w tonach) - Ilość odzyskanych surowców wtórnych, liczba mieszkańców objętych programem segregacji odpadów - Ilość specjalistycznych środków transportu i ilość km/ton - Ilość wykorzystanych odpadów, ilość odpadów zutilizowanych. - Ilość pozyskiwanych surowców wtórnych - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów stałych - Wskaźniki zanieczyszczenia wód podziemnych i gleb w relacji do norm krajowych i UE 	Służby gmin i powiatu, administratorzy wysypisk, podmioty gospodarcze działające w celu odzysku surowców wtórnych, WUS
3. Opracowanie systemu kanalizacji sanitarnej z oczyszczalniami w powiecie.	<ul style="list-style-type: none"> - Długość sieci kanalizacyjnych - Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków - Ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków - Ilość zagospodarowanych osadów ściekowych - Ilość nowowytbudowanych separatorów - Ilość odbiorców podłączonych do sieci kanalizacyjnej, - Ilość odbieranych ścieków do kanalizacji - Procent powierzchni powiatu objętej siecią kanalizacyjną, - Ładunek zanieczyszczeń trafiający z terenu powiatu do odbiorników 	Służby gmin i powiatu, WIOŚ, WUS

Ład przestrzenny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: P.I. Budowa pełnej infrastruktury technicznej miast i wsi powiatu.		
4. Wodociągowanie wsi i modernizacja wodociągów miejskich.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość km wodociągów - Ilość stacji uzdatniania wody - Ilość nowopodłączonych gospodarstw - Długość w km sieci wodociagowych nowych i zmodernizowanych. 	Służby gmin i powiatu, WIOŚ, WUS
5. Zagospodarowanie Łyny – elektrownie wodne.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość przekazanych do użytku elektrowni wodnych - Ilość produkowanej energii elektrycznej 	Właściciele elektrowni, Zakład Energetyczny
6. Oświetlenie ulic w powiecie.	<ul style="list-style-type: none"> - Długość oświetlonych dróg i ulic - Ilość zamontowanych punktów świetlnych 	Służby gmin, zarządcy dróg
7. Gazyfikacja.	<ul style="list-style-type: none"> - Długość sieci gazowe - Ilość przyłączonych gospodarstw. 	Służby gmin
8. Likwidacja barier architektonicznych.	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość zlikwidowanych barier architektonicznych - Ilość wydanych decyzji budowlanych dotyczących likwidacji barier architektonicznych. 	Służby powiatu
9. Zmiana siedziby starostwa	<ul style="list-style-type: none"> - Zmiana siedziby starostwa 	Służby powiatu

Ład przestrzenny – działania	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: P.II. Estetyzacja miast, wsi i zagród w powiecie.		
P.II. Estetyzacja miast, wsi i zagród w powiecie	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość wyremontowanych obiektów - Ilość wyremontowanych elewacji, chodników - Ilość środków finansowych na fundusz grantów - Ilość organizowanych konkursów na poprawę estetyki - Liczba uczestników konkursów na poprawę estetyki - Utworzenie stowarzyszenia ochrony zabytków - Ilość wydanych decyzji rozbiórkowych 	Służby gmin i powiatu, spółdzielnie mieszkaniowe, zarządcy dróg

Ład przestrzenny	Wskaźniki	Źródła informacji
Cel: P.III. Rozwój infrastruktury turystycznej.		
Działania		
P. III. Rozwój infrastruktury turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość km oddanych do użytku szlaków rowerowych i pieszych - Ilość obiektów małej infrastruktury turystycznej oddanych do użytku - Liczba parkingów samochodowych i rowerowych - Przekazanie do użytku zagospodarowanych kąpielisk nad Łyną i jeziorem Kinkajny, - Przekazanie do użytku ośrodka sportów w Pareżkach - Ilość korzystających z wykonanej infrastruktury turystycznej 	Służby gmin i powiatu, podmioty świadczące usługi turystyczne

VI.3. System aktualizacji strategii

Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie strategiczne, jest procesem ciągłym wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych wreszcie elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Strategia zrównoważonego rozwoju jest dokumentem ponadkadencyjnym określającym cele i programy działań na kilkanaście lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości.

Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę kończy bowiem tylko pewien etap planowania. Dokument strategii rozwoju będzie co roku poddawany przeglądowi oraz aktualizacji. Proponuje się dokonywanie takiego przeglądu w Radzie z udziałem społecznym Zespołu Opracowującego Strategię w formie komisji, jak zostało szczegółowo przedstawione w punkcie dotyczącym systemu społecznego monitorowania.

Zespół konsultantów Umbrella Stowarzyszenie Konsultantów:

Adam Puza – konsultant koordynator

Piotr Lorens – konsultant branżowy

Elżbieta Kosmacz - konsultant branżowy

Wanda Wojnowska - konsultant branżowy

Iwona Hawrus - konsultant branżowy

Recenzja dokumentu:

Prof. Tadeusz Borys